

گلشنِ گلشن

Ketabton.com

بهاره گلشنی خندانده کوی

اظهار الله اظہار

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surroundings is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Jonson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. .... His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-

*Sher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000*

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

کاہنڈی دکل پیہ لاس کینی خونڈنہ گوی

اظہار اللہ اظہار

سنہ یکبتہ اف رائٹرز (رجسٹرڈ) پبلسور (پاکستان)

۳ انتساب

د هاڻي دروند پلار په نامه چې وائي
"د عيت زخمو نه لا بنگاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي"

* * *

د خوږې مور بي بي په نوم چې وائي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچيه
رې دې ودان کړه زما هرڅه ته ي

* * *

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رې ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صېب پروفېسر انعام الله جان قېن صاحب شعر دے
چې د هغوي په شعري مجموعۀ "ژوندون که بېلتون" کې چې چاپ دے
اظهار

د اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کابني دگل پاه لاس کېږي خوند: ټکوي
شاعر: اظهار الله اظهار
پاښتل: محمد فرېم انصاري
ترتيب: محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب
اهتمام: پروفېسر شوکت الله حن، محمد داؤد کمال
پروفېسر ټک: نوشاد حکيم، پروفېسر سيد ايوب شاه
روجه اشاعت: ۱۵ اگست ۲۰۰۰
پريس: انصاري پرنټنگ پريس محله جتکي پېښور
کتابت: ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قيمت: ۱۰۰ روپۍ

اظهار الله اظهار لکچرار اردو څانگه اسلاميه کالج

پېښور يونيورسټي

فون: ۲۴۰۳۰۵

په دې حقله کېنې کښلې هوارولې شي.

ځکه نو دلته زما مقصد د هائيکو په تيکنیک څه تحقيقي مضمون يا مقاله ليکل نه دي بلکې د هغې اختلافاتو سراسر هم نه بلکې سرسري شان جاج اختل دي. چې د ټپې په مرسته او د هائيکو په غندنه کېنې هغې ته راغلي دي. مکنه ده چې په دې لړ کېنې زه د هائيکو څه څه څه او تيکنیکي اړخونه هم په گوته کړم. ولې حيثيت به يې د بحث د غوښتنې او موضوع د تقاضونه زيات هېڅ هم نه وي او زما دې خبرې سره به بېخي نه متعارض کېنې چې کېنې زما دا ليک په هائيکو باندې منضبط او مبسوط تحقيقي ليک نه دے.

تر اوسه پورې چې د هائيکو په مخالفت کېنې کوم ليکونه زما له نظره راټپې شوي دي هغو کېنې سنجيده او غېر سنجيده هر دوه قلمه ذهني رويو برخه اختلې ده. دې لړ کېنې چې غېر اصولي او د هائيکو د صنف سره په حسد، عصبيت او بې علمي باندې مېنې يې ځايه مخالفتونه په نظر راغلي. هغه زه دخپل بحث نه ځکه او باسې چې داسې ذهني رويې د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف څنډه ده بلکې د نا اهلې ډېټولو په هڅه کېنې د ټپې په اوږدو د ټوپک اړغودلو ناداني ده او د ټپې سره د دښمنۍ کولو لارې هوارول دي.

ايتنه د ټپې او هائيکو د تقابل په نتيجه کېنې چې کوم اصولي اختلافات يا بنيادي اښدېنې هغې ته راغلي دي. بايد

هائيکو تېروتنې او نيوکې

د هائيکو ساخت او هيئت څه دے. کومو معروضي حالاتو او نفسياتي عواملو زېږولې ده. څه تاريخ، ثقافتي او سماجي پس منظر لري او پښتو ادب ته کله څنگه او له کومه راغلي ده. ددې وضاحتونو بېخي ضرورت نه دے پاتې شوی. ځکه چې اوس د دنيا د نورو ژبو او ادبياتو نه قطع نظر د پښتو ژبې او ادب د سر نقادانو او اديبانو هم په دې حوالي سره دومره ضروري مواد او اهم معلومات هغې ته راوړلي دي چې د دوباره ذکر به يې نوستونکي د تکرار د بې خوندي او د نظر د ستومانۍ سره مخ کېږي. کېنې نو دې سلسله کېنې زما مضمون چې زما د هائيکو رومي مجموعه "رانه غورډونو کېنې بنگلې شېنگلوي" کېنې چاپ شوی دے. بايد چې اولوستلې شي. او بيا په تېره تېره د ښاغلي محمد يازغل صېب تفصيلي مقاله چې د هغوي د هائيکو په مجموعه "د ښائستونو د صحرا وړيځي" کېنې موجوده ده

رد عمل بیکاره کړو۔ د مثال یو څو نمونې دا دي:

”چاڼ تک اس بات کا تعلق ہے کہ تیر شاعر کو مارتا ہے
 اور اسکو گمانی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو
 ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو بچے کی
 وسیع القبلی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔“

دوہمہ حوالہ:

”مون خلیق خوبہ نوم سرہ یو او د تپہی د خالق
 نوم چاتہ نہ وی معلوم نو دچا کارشہ دے سچ پیہ
 پپہ خیل وخت خرابوی۔ خنی خلق خو تردی پوری
 وائی چپ تپہ شاعر ورکوی اوہائیکوی لا ژوندے
 کوی مطلب دا چپ د ژبی او ادب غم چاسرہ نشته
 صرف او صرف د خیل خان غم پہ معنہ کوی دی۔“

دحیرانتیا خبرہ دا دہ چپ گران تنقید کونکو بناغلیو
 اخر څنگه دا فرض کپہ چپ گنپ انظار الله انظار په فای ژوند
 کنبی د تپہی د اهمیت نہ انکار کوی د خبری مطلب صرف او سر
 دو مرہ و چپ ہائیکو پہ تخلیقی سطح د فرد د انفرادیت نئی نہ
 کوی او خود نمائی چپ د تخلیق کار فطرت دے ورتہ ہائیکو
 کنبی د تسکین موندلو زیاتی موقچ پیہ لاس ورتی گنپ نو
 دغہ معترضین دی پخپل گروان کنبی سر دنتہ کوی او اودی
 وائی کہ چری د پنتو ژبی یو شاعر ادیب پخپلہ نامہ نظم
 نشر، غزل، ہائیکو، افسانہ، ناول، خاکہ، نکل وغیرہ لیکي نو

چپ جائزہ یی واختلے شی۔ خولہ هر څه نه وړاستدی زه
 بناغلیو ناقدینو ته فقط دومره گذارش کول غواړم چپ د
 کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل
 مضمون ”ہائیکو د پنتو ادب کېسوی تیر“ کنبی ورکړی دی ہنہ
 دی لازمی اولوی او د تصفیہ شوو اختلافاتو دی پہ بیا بیا
 پی حایہ گردان نہ کوی گنپ نو او دی بنائی چپ زه پہ خپلو
 انتقادی معروضاتو کنبی پہ کوم کوم مقام تیندک شوے یا
 پہ کومو کومو حایونو کنبی تیر وتلے یم۔ زلمے نقاد بناغلی
 ازاد اشغری صیب پہ دی باب کنبی لیکي۔

”راتہ غوب ونوکنبی بنگرپی شپنگوی، نوم ہم
 بناستہ او د تاپول گت اپ ہم بناستہ ..... د
 اکثر و ملگرونہ چپ ما کوی تبصری پری ولوستی
 یا واؤریدی د غنپی پہ باب بہ زه څه ووايم، خو
 دا بہ ووايم چپ کہ د انظار د کتاب سر مقالہ پہ
 غور ولوستے شی نو پہ دی کنبی ددغو بناغلیو
 معترضینو د قانع کولو دپارہ مواد شته۔“

ما په خپل ذکر کړے شوی مضمون کنبی د حقیقت څرگند
 کړے وو چپ:

”د تپہی شاعر ورک وی او د ہائیکو شاعر ژوندے
 او معلوم وی۔“

لهذا گڼو ناقدینو ددی خبری پہ تر څ کنبی سنجید او طنزیہ

هنده به گنای د پښتو د ادب پنگاه او د پښتنو د اجتماعي ژوند
 سرمایه نه شي تسليموله بلکې پښتانه به يې په دې سبب
 رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي هکله نو دا دې
 خپلو خپلو علاقه او وطنونو ته واپس کړي شي که هر
 څومره پکښې هم د پښتنو د تاريخ، ثقافت، تهذيب، رسمونو
 او مذهبي، سماجي او نفسياتي رويو انگازې ولې نه راپورته
 کېږي. خداي دې نه کړي که چېرې داسې اوشي نو د پښتو
 ادب په لمن کې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم خوا خوږه
 پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبې جولي دې د ادب د
 دې رنگارنگ اصنافو د سپردو نه سپوره پاتې شي. اوس هر
 کله چې تخليقي انفراديت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کې
 برخه اخلي او د قايي ترقي په هلوځلو کې هم خپل ځانته
 حيثيت برقرار ساتي. نو بيا په دې کې د اعتراض څه کښائش دے
 ددې باوجود چې په معلوم کېدلو يا نه ورکېدلو او د خپل
 ځان غم په مخه اختو کېدو د زمکې او اسمان فرق دے.
 پوستونکي دې اوس په خپله انصاف او کړي چې د پښتو ژبې
 او ادب د ترقي غوښتونکي ښاغلي معتريفين دي که
 اظهار الله. اظهار.

راقم المعروف ليکلي وو

”تهپې صرف علاقائي يا پښتو ادب متاثره کړي چې
 هايکو په اخاي تناظر کېدو د دنيا د هرې

ژبې، ادب او طبيقي سترگې ځان ته را اړولي دي.
 ددې خبرې په ترڅ کې ښاغلي اسير منگل ليکي:
 ”په نې صرف علاقائي يا پښتو ادب کو متاثر کړاېه چېکه
 هايکو کې عالمي پذيرائي هونې هے. ميرے خيال میں تهپے کې
 جو عالمي پذيرائي هونې هے وه ايشياء کے کسی اور صنف
 کو نصيب نهين هونې. هې وجہ هے که انگريز مستشرقين
 نے زياده تحقيق تهپے پر کې هے اور اس صنف پر جامع
 کتابين لکھ کر عالمي ادب سے اس صنف کو روشناس کړا
 هے.“

د ترجيې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره
 داده چې د کوم اعتراض جواب ښاغلي اسير منگل کوي. هغه
 زما په مضمون کې يوځائے هم موجود نه دے او نه ما
 دا دعوي کړې ده چې تهپې ته په عالي سطحې توجه نه ده
 شوې. مقصد يې دا و چې هايکو د دنيا په هره ژبه کې
 رواج موندلے دے او هره ژبه کې ليکے کېږي او تهپه
 د بين المللي پېژندکلو باوجود صرف په پښتو، پنجابي
 يا هندکو کې ليکے شوې ده. او هغه هم د بنيادي ساختيايي
 تبديلو سره. اوس که زما دې خبرې سره ښاغلي اسير منگل
 اتفاق نه لري نو بيا دې ماته په انگريزي، اطالوي، فرانسوي،
 جرمني، روسي، چيني، فارسي، اردو او د دنيا نورو لويو
 او وړو ژبو کې ليکلي شوي يوڅو تهپې او ښايي ولې ددې

برعکس هائيگوت و دنيا په هره ژبه کېدای ليکلې شوې ده او ليکلې کېږي. چې گڼ ماشومانه چې شکره - زما په خيال بناغله اسير گڼلې زما نظرونه په پوره تناظر کېدای د کتلو هره ضرورت نه د معسوس کېدو او د خپلې خوبې هغه عبارتونه چې دوستانې دي چې د هغوی ټاکلې شوې مقصد ته پرې تقويت رسېدای.

رنگ د ادب د خپل نظر يې ته زيان ورسای. زه هم د داسې رجحان مدمت کوم خو زما په خيال چې بناغله مشتاق مجروح شاه ته د فحش گويي نسبت کېدای د او بيا يې د ثبوت په طور کوي نموني وړاندې کړي دي پهنې کېدې د ښکاره تېروتنو ښکار شوي دي. زما مقصد هرگز د يو غلط رجحان وکالت کول نه دي خو د حق او باطل ترمنځه فرق نه کول راته هم يو دغه خيانت ښکاري.

گڼان بناغله مشتاق مجروح په خپل مشهور اني اينلا کو هائيگو کېدې په راقم الحروف د خپل خاص تنقيد ي چېرې کلي کوي دي. ليکي:

در حقيقت فحش گويي يا فحش کاري د معاشرې د اخلاقياتو د چوکاټ نه د وتلو او د حد د ماتولو لوسته جرم ده. چې د هوس ناکي، شهوت پرستي او عصمت فروشي ښکاره بللې پکښې د انسان نه د ښه سوچ او نگ لارې خطا کوي او په سرې سترگې توروې. پېشکه د داسې رجحان خلاف نه صرف قلمي جهاد پکار د بلکې داسې حال کېدې توره وېتل زيات مناسب دي البته که ددغې عناصرو په مرسته په يوه بي ضرره پېرايه کېدې د ژوند وړ چلوي او ښودل شي. يا د معاشرې برېښو او لغز اخوند پکښې په داسې هنر او غنډله شي چې پکښې د لذت پرستي نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصوير راښکاره کېږي نو دا به فحش لټون پېر نه بلکې د اسلامي ادب په زمره کېدې راځي. ځکه چې د يو شي غلط او سم استعمال د هغې د ښه او بد فاصله کوي. اوس که يو لمس پرست "بهشتي زېور" ته

"نن اني اينلا کو ميتو نژي هوم کېدې زېرې بېدلې غځي هائيگو د غمناکي اعلي ترينې نموني دي بلکې دا ښه په د شوق سره وېلې شوې اني اينلا کو ميتو نژي هوم کېدې زېرې بېدلې خو هائيگوت په بيلو پرنتې وېل مناسب دي"

وړاندې ليکي:

"په شاهده کېدې راغلي ده چې پښتو شاعري کېدې تر اوسه د قلمي شاعرانو نه علاوه بل چا نه فحش گويي نه ده کړې. واحد دا نو وارو صنف د چې غځي ليکو نکلېو د فحش گويي د پاره خاص کرېدې"

زه دا وېل نه غواړم چې بناغله مشتاق مجروح دې خپله اعلي و ارفع ادبي عصبي باندې لن غور اوکړي. بهر کيف په ادب کېدې فحش گويي واقعي چې د غځني وړ اقدام د دغه

کرڻي له سر راوڀر ناداني گڻي
گڻک چي دکوي چرگي نه ماتڀڻي
ورله په پوزه کڻي بڙه ورکوي

چي پکښي د جرم اوسزا قانوني اړخ په تشيبي انداز
کڻي وړاندي شوے دے اودا حکمت پکښي بيان شوے
دے چي په بڼو پري نه دي ستول پکار گڻي نو ماڙغه ي
خرابيدے شي. خو بناغلي شتاق ته پکښي بڼکاره غماشي
بڼاري اوس دي دوستونکي چيله اووالي چي غماشي زما په
هايگو کڻي ده کنه د بناغلي معترض په ذهن کڻي.

بحر تقدير که زما په هايگو کڻي د جاياتي حياتو د
ادراک او اظهار سره سره د غماشي عناصر په لاشعوري
توگه هم راغلي وي نو استغفرالله خداے ته هي دي توبه
وي. بلکي زه د دا رنگ هايگو د Disonه کولو اعلان کوم.

البتہ د بناغلي شتاق مجروح صيب دا دعوي بڻي بي
خايه ده. چي گڻي په ډښتو کڻي د فلسفي شاعرانو نه، علاوه
بل چا غماشي نه ده خوره کړي مگر هايگو کڻي داسي
کڻي.

زه پوښتنه کوم چي ايا خوشحال خان خټک بابا فلسفي
شاعر و او که نه، که جواب ي نفي کڻي وي نو بيا د هغوي
په شاعري کڻي چي کومي ناروا شوخي او اسټر شونه دي تر
کومه پوري ي بناغلي ويښلو Defend کولے شي.

کوک شاستر وائي نو په دي کڻي به تصور دچا وي (هنذا
دوه خمیزونه په دي سلسله کڻي د پر اهم دي يو موضوع
او بل موضوع ته اړوچ - اوس که يو ښه خيال ته غلط
اړوچ او شي نو ښه خيال به په دي سبب نه غندلے کڻي
چي گڻي ناروا اړوچ ورته او کړے شو بلکي د غلطو اندازو
سر غوځول به عين انصاف وي.

بناغلي شتاق مجروح چي د راقم المعروف په کومو
هايگو باندې د فحش گوښي تهمت گولے دے د نموني په
ډول ترې يو دوه هايگو وړاندي کڻي.

واده کڻي پام کوه ناوخته نه کړي
چي استعمال کڻي ي اوبه نه راځي
نو د کوهي ټولي چيني اوچي شي

زه نه پوهېږم چي اخر کوم داخلي انتشار بناغلي دي
کچ بحثه نه را او پارولو چي نقل کړے شو ي هايگو کڻي
غماشي ده. چي نه ي لفظياتو کڻي د هوسناکۍ خه ترغيب
شته اونه ي معني د شهوانيت چغلي خوري البتہ شرکنده
پکښي د خاتم الانبياء ^{عليه السلام} د وينا دا مفهوم دے چي نچ
دي بالغ شي نو واده ورله اوکړه - خلک چي زما په خيال
ورستو ترې گڼي پيچيدکه هم پيدا کېدے شي.
بله هايگو :-

دو ٻيهر خبره دا ده جي بناغلي مشتاق جي د ٽيپي د پاكدامني
 نه صرف قابل دے. بلڪي وکالت جي هم کوي زما په خيال يا
 خوگني هغوي فقط نفس گشي او برگزیده ٽيپي اوربدي او
 لوستي دي او يا گني د ٽيپي لغاشي ورته لغاشي نه بنڪاري.
 د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د بناغلي په خدمت
 کني دا شو ٽيپي ورايندي کني دي صراحت سره جي
 دا چرته اخوا د بخوا ٽيپي هم نه دي بلڪي د پڻتو ٽيپي
 مشهوري او معروف ٽيپي دي جي مستند و مطبوعه ٿيو
 کني شمير لے کني.

يا قربانے :

په ما دي خبته نغاره کپه
 ورکه غمه شاه جي شملو له به درتلمه
 جي خوله مي اخلي بم الله کپه
 پيريان پري ناست دي اثيري به شي مينه
 آسمان له ستور و غاره ورکپه
 ماله بي ننگه اشتاغب نه را کوينه
 سورے سورے پگولورا شي
 جي پرها رونه دي گندوم خوله درکومه
 دا د رشو نه چونگ دے - هيله لرم جي بناغلي مشتاق
 سره به دي ٽيپو په صفايي کني گني تاويلات او توجيحات
 وي گني نو دا به سني جي په پڻتو ربه کني صرف فلسفي

شاعرانو بخش گويي نه ده کپي بلڪه د پڻتو ٽيپي کلاسک او
 کلاسيکي دواپه قومه شاعرانو ته ددغه اعزاز پٽڪي په سر
 دے . او دا جي ٽيپه هم د لغاشي د زد نه په نه ده پاڻي شوي.
 اصل کني جبايلات او لغاشي د يو تصوير دوه جدا جدا
 اړخونه دي خو مبيع جي يوه ده يعني جنس. اوس که دجنس
 صحت مند اړخ واخستل شي. نو د جبال احساس به پيدا
 کني او که نه رنجور اړخ جي موضوع جوړه شي نو لغاشي
 به تري سازي بي - دغه وجه ده جي د جذباتو په غورخنگ
 کني حني وخت په دواپو کني د امتياز کرينه رابنڪل گدانه
 شي. په داسي نازکو مرحلو کني ذهن د هر قومه الائنس
 نه په سائل پکار وي گني نو داسي حالتونه به راپيدا کني
 لکه جي بناغلي معترض ورسره مخ شوي دے.

دائي اينه کوهائيو ليکونکي بناغلي مشتاق دا هم يکي
 ” زمونڊ د پڻتو نوو ليکونکيو د هائيوگوطرف ته
 مخه کپي ده او پکار هم ده د هني وجه چا کٽر
 اسرار صلح دا بيانوي جي په پڻتو کني زمونڊ
 متقدمينو دومره خه وٺائي دي جي اوسنو ليکونکيو
 ته جي خه پر پڻي نه دي نو هڪه دوي په دي
 نو وارد صنف کني د ليکلو کوششو نه کوي خو
 هغه ورسره دا هم وائي جي هائيوگو ليکونکي مانه
 ٿول سائيوگو بنڪاري زما يو بل ملگرے وائي جي

شوي ده. چې متقدمينو ورته د وېلو دپاره هېڅ نه دي پرېني اصولاً غلطه او غېر تحقيقي ده او ددې حقيقت منلو نه سترگې پټول دي. چې گڼې د هر دور د ادب خپلې تقاضې اسلوب، وگڼ، نفسيات، حوالې او غوښتنې وي.

نن چې په ادب کې د علامت، سريلزم، ترقی پسندی او ازم، تجریدیت او ازاد خیال د تلازې وغېره کوم فکري او ټکنیکي تحریکونه راپورته شوي دي. او شعري او نثري ادب یې کومې ارتقاء او ارتفاع سره مخ کېږي د متقدمينو د هغې خوب هم نه و لیدل او د هغوي د خیال په حاشیه کې هم چرته دغه امکانات نه برېښېدل زه د اتمې چې زموږه کلاسیکي شاعرانو پښتو ادب ته مستقل او پاڅنه بنیادونه وربخښلي دي او راتلونکي کول ته لارې اسانې کړي دي خو دا دعوی چې گڼې د شعر او ادب د ارتقاء سفر هغوي د موضوع او فن په اعتبار داسې کمال ته ورسوو چې بل چاته یې پکښې هېڅ نه دي پرېني زیات او سینه زوري ده.

ډاکټر صېب زمانه زیات په دې خبره پوه دے چې نن او پرون کېني فرق وي نن چې دنیا د کومو پېښ سره مخ ده او کوم نوي نوي علوم او فنون په کېني متعارف کېني یا کوم سائنسي ایجادونه او تجربې پکښې کېني هغه د متقدمينو زمانه کېني چرته دے او چوونکې ادب ماضي سره سره د

سړپه ولې د ادبي اصنافو قات راغله دے چې اوس د جاپاني صنف نه کار اخستې کېني. چارېته مړه شوې ده، رباعي نښته، قصیدې ختمې دي پکار ده چې زموږن شاعران دغه خپل اصناف را ژوندې کړي او که خامخایه دي اصنافو کېني طبع آزمایي نه شي کول نو د پښتو خالص خپل صنف ټپه چې د هاینکو نه مختصره هم ده په هغې کېني دي طبع آزمایي کوي.

زه خپله هم دا غواړم چې ټپه دي اولیکه شي خو په دې کېني څوک څه کول شي چې اوس نوے کول د ټپې په مقابله کېني د هاینکو تخلیق له زیاته ترجیح ورکوي. لهندا پکار دي چې ددې عمل په ورستو دي نفسیاتي عواملو او د عصري غوښتنو ته پام وړ او گړخول شي او بیا دا چې لولې تحریکونه په مخالفتونو نه مري بلکې نوره وده او زور موي. بحر کف د بناغلي مضمون نگار د حوالې ددې لیک نه قدم په قدم د هاینکو صنف سره د هغوي د لاشعور هغه پټ عناد راڅرگندېني چې د اتنی ایند کولیکو باعث او محرک گړخېدل دے. بیا هم بناغلي مجروح چې د محترم ډاکټر اسرار په حواله کومې خبرې کړي دي زه پرې اعتماد کوم اوس هغوي پوهه شه او بناغله ډاکټر اسرار. البته دا خبره چې نو وار د صنف هاینکو ته د نو و لیکونکیو ځکه مخه

عصري او زماني پښتو په نېغ گوټي بډيي. (رضا عصري پښتو به تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخاواتر وي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. کښي نو په معاشره کښي به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د واکور صېب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو کام هم وړاندې لار نه شي او يو نه ختمد ونگر. محمود به يې په اعصابو لکه د خپسې ناست وي. دا حقيقت هم د چي دا سي سوچونو پښتو ادب ته لوه زيان ورسوله دے.

د بناغلي واکور اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بيل اړخ دا هم د چي نوي ليکونکي هايکو ځکه يکي چي گڼي د بره نه د نظم د نورو اصنافو دروازي بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بي تحيقيقه او د شاهدي خلاف ده ځکه چي نن سبا کوم ناسته هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرظم او گڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله نه صرف پېژندلکو لري بلکې ادبي دنيا کښي منلې شوي او مستند دي مثلاً رياض تميم، محمد اياز غزل، شكيل احمد ناياب عامر گمياي، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر زېر حسرت او راقم الحرف پخپله هم چي شعري مجموعه "سترگو کښي خوب د گودر پاتي نشو" يې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ د ورمبني انعام مستحقه گرځېدلې ده.

پاتي شو د گوران بناغلي واکور اسرار دا اعتراض چي د هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق او نويو ذهني او نفسي کمپيو نو نه سراسر د بي علمي ثبوت دے او د هغې بهتان طرازي يوه کړې ده چي د هايکو غنډونکي يې وخت په وخت په ځنډ نه ځنډه شکل کښي کوي. زه نام چي بناغلي واکور صېب د ايم. بي. بي. ايس گوري تر لاسه کړې ده او سيکاتري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کښي يو څانگه ده خودا هم حقيقت کښي چي بناغلي واکور اسرار صېب چرته هم پروفيشنل سايکالوجي نه پاتې شوه. بلکې د ملازمت دوران کښي او د ريتارمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو يې چرته عام پريکښ هم نه دے کړے او نه د هايکو د رغورانو د هغوي نه د علاج کولو څه شهادت په لاس راځي نو بيا اخر څنگه د هغوي ددې خيالي تخييص سره اتفاق ولرے شي چي هايکو ليکونکي ټول سايکو دي اوس که بناغلي د ادب په دې تخليقي صنف کښي ځان له د ځايه پيدا کولو خوا هڅي لرونکيو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره تر يې د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کښي راځي ځکه چي علت او سبب يې يو او مشترک دے. او که چرې بناغلي د هايکو سره د سايکو د قافيهي د سمون په وجه مزاح پيدا کول غواړي نو چرې به ادب ورته زه دا وپل غواړم چي اوس عموماً د مزاح

پیدا کونو دغه وسیله اوتی آف فیشن کونو کپنی او بالفرنس
 که د مزاج پیدا کو او دغه انداز خپل کرے شی نو ممکنه ده
 چی شوک دا هم او وائی چی د غزل لیکو نکی خپل وی د کمال لیکو نکی
 دل اول وی او د تپنی خالق کپی وی عالی هند القیاس ولی دا
 به د مزاج پیدا کونو د پوره پر پوتی حربه او وسیله وی
 او هغه مزاج چی نېغ په نېغه د یو انسان یا د یوې طبیعتی
 جذبات او احساسات زحیی کوی. د ادب د اعلی او رفیع
 منصب سره هچ سمون نه لری.

تر شو پوری چی د ای ایسا کو هاینکو د مضمون نگار
 بناغلی شتاق مجروح د یو بل ملگری دوی احتیاج تعلق
 دے چی کنی چاربتنه 'قصیده' رباعی او تپه خه مره
 شوی خو نه دی چی لیکو نکی چاپانی صنف هاینکو لیکي.
 د پری حایه په دی چی یو هاینکو لیکو نکی هم دا نه
 وی وپلی چی شوک دی په گوته شوی دخی اصنافو کنبی
 طبع ازماپی نه کوی ددی اعتراض نوعیت بیچی دا سپی دے که
 چی شوک او وائی چی لو بناری دی کرکت 'هاکی' جناسنگ او
 سکواش وغیره نه کوی. بلکې ددی په خاے دی کشتی
 میرغپ کبابی او گولی رسته وغیره کول شروع کری چی
 چرته روایت ئی ختم نه شی. بله لویه د افسوس خبره دا
 ده چی د "هندا ماکنزم" غوندي د ضعیف تحقیقی کتاب
 لیکونکے بناغلی شتاق چی د کوم ملگری په حواله خبره کری

۵۰ - نو د هغه هېچ نوم ' ادبی حیثیت او درک ئی نه دے په
 گوته کرے چی د تعقیقی اصولو خلاف او ادبی دیانت نه
 قیسته ده. زما په خیال دغه رنگ بناغلی شتاق مجروح د
 یو فرمینی کردار په خوله کنبی خپله ژبه ایبې ده او په
 پوی تراشای شوی مجسمه کنبی ئی د هاینکو خلاف خپل
 ذاتی جذبات ورا مندی کری دی خو سرے شه او وائی زمونږ
 قایمی مزاج داسې جوړ شوے دے چی مونږ مری را ژوندي
 کوو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلی دا ورخان داؤد په خپل یو مضمون کنبی
 د هاینکو او تپنی د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:
 "خنی محققین د تپنی د هاینکو سره نزدی تعلق
 په گوته کوی خو که وکتے شی نو بنیادی لحاظ
 سره دی دواړو کنبی د هیئت په لحاظ د پری زیات
 فرق دے. هاینکو د چاپانی ادب یو مشهور صنف
 دے. که د تپنی ددی د خصوصیت او مقبولیت
 راز هم ددی په اختصار او جامعیت کنبی دے
 خو هاینکو کنبی صرف درې مصرعی وی. رومی
 مصرعه کنبی پنځه، دوهمه کنبی اووه او دریمه
 کنبی پنځه سوتی اهنگونه وی یعنی دا ټول نظم
 اوولس سوتی اهنگونه لری. رومی او دریمه
 مصرعه ئی برابره او هم قافیہ او دوهمه یا منحنی

يُ دُ دُوُ صَوْتِي اِهْگُونُو شومره دُ دوي فنه
اورده وي يعنې هايگود هيت او موضوع دوارو
په لحاظ د مخصوص شرائطو پابنده وي.

د هايگود صوتي اِهْگ نظام د بحر متقارب
ددې ارکانو مطابق کېدے شي

	}	۵	=	فعلن فعلن فع
۱۴		<	=	فعلن فعلن فعلن فع
		۵	=	فعلن فعلن فع

خو ددې برعکس د ټپې د دُوُ مصرعو د صوتي
اهنگونو يا ملي اوزونو ترتيب په دې ډول دے
۲۲ = ۱۳ + ۹
نه

د پروفېسر صېب فرمودات په سرسنگونو خو چېرې
نېمگړتياگانې په کېنې محوسېنې او يو ځای نيم کېنې په
کېنې د تحقيقي سپرې خلاف د سهولت احساس هم پتې
پتو په کوي ددې نه علاوه د هغوي د حوالې دا ليک يوه فني
تيسرک سره هم مخ شو دے.

معلومېنې دا چې پروفېسر صېب د هايگود هيتي
ادلون بدلون ساختياقي تبديلي او ټکنياکي ارتقاپه
نظر کېنې نه ده ساتې گنې نو هايگود به ي د اوولسو چيو
او ۵ - ۴ - ۵ د ترتيب په حکمي او حتمي تقسيم کېنې نه
داوسله يا ده هم ممکنه ده چې دې سلسله کېنې پروفېسر صېب

بېخي رجعت پسندانه ادبي ذهنيت لري چې د هايگود صنف
نه د يو خاص مکتبه فکر ټاکلے شوي قيود او حدود نه
پورته کول غواړي. گنې نو د جاپان وړمېنه هايگود يکونکي
باشو او ورستو ناقدينو چې ماسولو کاشيکي په کېنې
اهم دے. دغه ترتيب حرف اخر نه دے گنلے او بيا په عالمي
ادب کېنې د يوې مصرعې 'دوو مصرعو او درې مصرعو هايگود
ليکلو تجربې هم شوي دي. کېدے شي پروفېسر صېب ته هغه
د انتقادات قابلي نه وي بکاره شوي ولي بيا ي هم وضاحت
لازمي پکار دے.

بحر حال پروفېسر صېب چې د هايگود دپاره د بحر متقارب
د ارکانو کوم ترتيب منلے دے او په مثال کېنې ي د هايون صياد
صېب کومه هايگود وړاندې کړې ده - د وارو کېنې هېڅ تړون
او نسبت نشته 'هايگود په پښتو ژبه کېنې ده چې د زميه
اوزانو دغې قسمونو سره هم اهنکي نه لري او مطلق د
بحر متقارب په بنودلې شوي بحر نه مقطع کېنې حکله
چې د پښتو ژبې او هايگود ځانته يو مزاج دے او د هغې
په دغه تجويز شوي بحر باندې بېخي تقطيع نه کېنې.
هايگود ده.

هدرد ي نوم دے

په مينه نه پوهېنې

ساده ماشوم دے

بله اهم خبره دا ده چي فعلن فعلن فع به اصل کښي
 پنځه نه بلکي شپږ ارکان يا اصوات لري فع به دوو حرکتو
 اډانه لري البته چونکي به فع کښي د فني اصطلاح ترغه
 سبب خفيف د نو په خاني موقعو پکښي يو حرکت
 او غورځښي خو هېڅه داسې نه وي اوس که څوک د
 پروفېسر سبب په گوته کړي شوي دغه اهنگونه راجمع
 کړي نو شمېر به يې اوونځ نه بلکي شل وي. ددې ټول بحث
 مقصد دادې چې پښتو هايکو د غږ فطري قدغنونه په
 غارکښي ديکه کول نه دي پکار. اوس که څوک په دغه
 جاپاني ساخت کښي هايکو ليکي که په متوازي الاضلاع
 هيت کښي که مردف او مقفي هايکو ليکي که ازادي او
 معرا هايکو پابندي پري نه دي لگول پکار ځکه چې پښتو
 ژبه يوه داسې ژبه ده چې د وسيع المشربي او وسيع القلبي
 يا وصف غږ فطري اصنافو او هيتونو له په زړه کښي
 چرته هم خاڼ نه ورکوي لهندا د هايکو هغه ساخت او
 هيت به پاتې کښي چې پکښي د پښتو ژبي د مزاج رعایت
 اوساڼ شي که څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلي پرېشان داودزې ليکي:

"د بناغلي اظهار دا هايکو مي ځکه د دري مصرعه ايزو
 نظمو په نامه يادي کړې چې دلته هم په هره يوه هايکو
 کښي يو پوره مضمون خاڼ شو دے؟"

زه منم چې د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان
 يو ځانگړې نقطه نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله راڼي
 نه ددې غلط فهمي خورېد واندېښنه ده چې گڼي به
 هايکو کښي پوره مضمون نه بيانوي، بلکي هايکو د نيمگو
 مضمونونو يو ت او ورک تصوير وي. ممکنه ده چې د
 هغوي دا خيال نه وي خو په يک کښي يې دې طرفته د
 پام گرځولو ښکاره احتمال موجود د په دې موقعه به
 دا خبره کول هم يې ځايه نه وي چې گڼي د هايکو بنیادي
 طور سره د فطرت د مصوري او تصوير کشي نه عبارت
 دے دا حقيقت دے چې د تن هايکو گڼي ارتقائي مرحلې
 تر سره کړي دي او د فطرت د بناښته منظرونو د تصوير
 کار نه علاوه يې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعورانه
 انځورونه هم رانکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاج
 يې د داسې گڼي اړخيزو نفياتي حالتونو نه پرده پورته
 کړې ده چې تخليقي امکاناتو يې د ناسني تجربولاري پرانستې
 دي او داسې هلته کښي چې په هايکو کښي دي پوره
 مضمون يا د موضوع واره غوښتې په فني چاپکدستي
 سره هم اهنگ کړي شي. لهندا يوې ښه هايکو کښي د
 مضمون د نيمگر تيا خيال سره اتفاق نه شي کېد دے.

پاتې شوه د بناغلي پرېشان سبب دا خبره چې هايکو
 ته دري مصرعه ايز نظمو نه وايي نو په دې سلسله کښي

درشل پر ٻڙي ڇي ڏ لو ستونگي ذهن پڇيلاءِ ددغو سلسلو
 ڪري رهيو ڪيئي رايو هائے ڪري البته دا رعایت پکيئي لازمي
 ساقي ڇي هئو داسي ڪلهي توري يا نڪتي پکيئي پر ٻڙي ڇي
 په تصوير جو رولو ڪيئي مرستيالي ثابتي شي. او ڏ مضمون
 ڏ نيگريٽيا احساس په ورستو او تمبوي.

په دي لپ ڪيئي دا خبره هم ڪهدے شي ڇي ڇي اصنافو
 ته ڏ ڇي خلقو زيات ملان او رجحان وي نوڪه چاته
 داسي محوسلڙي نو ڇه ڏ فڪر مندي خبره نه ده او
 نه يو صنف ته ڏ زياتو ورماتيدو نه دا ثابتي ڪيئي
 ڇي هغه دي خارجا مافوق الاصناف او ڪرڻي. هغه ڪه ته
 وي ڪه هائنگو.

بناغلي رحمت شاه سائل صنب ڏ بناغلي اسماعيل گوهر
 په شعري مجموعه مڪا (ڇي) ڏ پنتو ٻيئي اولني ڏ هائنگو
 مجموعه ده) ڏ هائنگو ڏ صنف خلاف خيل كوم خيالات
 حرڪت ڪري دي. ڏ هئي لب لياپ دا دے ڇي ڪيئي اشعيل گوهر
 خيل گن شاعرانه خيالات په دغه پيرا په ڪيئي ضائع ڪري دي.
 ڏ ڪيئي ٽيٽيا خبره دا ده ڇي بناغلي سائل اخر دا ڇنگه مناي
 دي ڇي ڪيئي تخليقي روح ڏ يو مخصوص ظاهري ڪاليت پابند
 او محتاج وي او ڪه ڏ يو معلوم هئيت په چوڪا ڪيئي تخليقي
 جذبه خيل اظهار او ڪري يا له ڇان سره ڏ رائج اصنافو
 نه بييل ڇه شڪل راوري نو خيل اقاديت به او بائيلى. م

عرض دے ڇي هر دري مصره اين نظم هائنگو نه وي ڇه
 ڇي ڏ هائنگو خيل داسي ساختيا ڪرڻه وره 'نفسياي ماهيتون
 تيڪنيڪي غوبنتي او داخلي اړخونه دي ڇي عام دري مصره اين
 نظرونه ڏ په اسانه نه شي زغملے.

ڏ مڙمنڙي سلسلي شاهين خيال دے ڇي هغوي ٽپه
 ووري نو دا اطمينان ورته اوشي ڇي خبره سرته اورسپاه
 خود هائنگو ڏ اورپد ونه پس ورته داسي محوسلڙي
 ڇي ڇه خبره لا پاتي ده او يو قسم ڏ تندي او تشنگي
 احساس ورته ڪيئي.

چونگي مڙمنڙي سلسلي شاهين ڏ روهي سندرو
 سلسله ڪيئي په پنتو تهو راڻو لودو ڪيئي بلا وخت صرف
 ڪرے دے او دغه رنگ دغي خوب اولسي صنف سره ڏ نوره
 هم زياته وابستگي او تپون پيدا شوء دے ڇه ورته
 داسي احساس ڪيئي. ڪهدے شي ڪه هغوي ڏ هائنگو دوستو
 له هم ڏن خيل قيمتي وخت ورکيو نو ڏ تندي او نيگريٽيا
 احساس به ورته بيان ڪيئي او ڏ هائنگو په سلسله ڪيئي
 به ڏ خيل زور موقف نه لاس په سر شي. ڇه ڇي
 كوم ڇين ونه عموماً په عادتونو ڪيئي راشي نو بيا زيات
 اپيل ڪوي.

بله دا ڇي ڏ هائنگو تيڪنيڪ هم ڇه دا رنگي دے ڇي
 ڇي سلسلي شعوري طور سره ڏ. ابهام، ابهام يا اخفا په

د سائل صلب خپل ذاتي تاش خو کبد ے شي خو منلے شوے
 حقيقت دادے چي هر روح د خدا ے په قدرت د جوسې
 خوبه او انقلاب پخپله کوي نو معقوله خبره دا ده چي
 هر تخليقي روح دي د خپل نوع فطري امتزاج ته پرغور دے
 شي گني نو مصنوعي اختلاط به ې له برمه او غورخوي.
 مقصد دا هم نه دے چي فني حکمت عملي نه دي کار ته اخسته
 کېږي. بحر مال که يو تخليقي غورخونک د هايکو پېرايه
 کېږي خان بیکاره کول غواړي او جبراً ې څوک د غزل
 چاربتې يا تپې فارم يا سانچې ته اړول غواړي نو داسې غېر
 فطري او خطرناک به وي لکه چي د معمول خلاف ماشوم ې
 له خه ضرورت نه په لوه اړېشن پيدا کولو له ترجيح
 ورکړے شي.

تخليقي جوهر خو د ملغلري په مثال دے. هغه که هره
 پېرايه او هر چرته وي خپل قدر او قيمت نه ورکوي. البته د
 جوهرې د نظر موجودگي پکښې بنيادي شرط دے. مشرانو
 وېلي دي چي لعل په اير وکښي نه پېږي ځکه زه دا دعوي
 کوم چي د اختلافاتو او مخالفتونو ايرې به د هايکو لعل کله هم
 پې نکرے شي خو شرط پکښې دادے چي د هايکو په ورستو
 د يو لوه تخليقي روح انکازي راپورته کېږي. ورسره دا
 خبره هم زياتوم چي هايکو شاعرانه خيالات نه ضائع کوي.
 بلکې بقا او دوام ورته وربخښي. که داسې نه وه نو د سائل صلب

د تنقيد نه پس به چاهم هايکو نه وه ليکې خو ثابتہ شوہ
 چي د خيال لوړوالے، د جذبي افاقيت، د ژبي د نزاکت ادراک
 او شعور او د تخليقي ذرک چا و دون څرکي که په هر
 صنف کېږي وي د خپلې لارې خندان پخپله لري کوي او
 بيا دا هم ده چي سپر لے خود خپلو وارہ رنگونه په سبب
 سپر لے وي اوس که څوک وايي چي د کلاب د کمل وږي دي
 په هر کمل کېږي پيدا شي گني نو ټول کلهونه په د خپلو
 همه نکلونو باوجود ضائع يا ورک شي نو څومره ې
 خايه به وي.

معتد بناغله اباسين يوسفزے چي په خپلې شعري
 مجموعي "غورخونو" کې ې د خوږي د خون د بيدلولو
 دپاره هم يوې تپې قدرې له ځاي نه دے ورکړے خو
 بيا هم د تپې د مدافينو په صف کېږي او درېدل غواړي
 (اگر چي زما په خيال پټه دوره قوي صنف دے چي د چا د هڅ
 قسه د دفاع خه حاجت ورته نشته)

بناغله د ورځ پانډه مشرق پېښور په يو کالم کېږي د
 "هائے کيوں" د سرخط لاندې د هايکو خلاف په داسې
 استهزائي پېرايه کېږي خپلې وسوسې څرگندوي. ليکي:
 "هايکو کي مٹھاس سڄي انکار نهيس..... ليکن پستو عوامي
 ادب میں اس سے زياده شگفتہ روح پرور اور پرمغز صنف
 سخن ٿي موجود ہے۔ ٿي کے مختصر ترين پيرائے میں جس

پرانتلی شوی ده یا کومه تشیای پدرايه خپله کړې شوي
 ده د تفييلاتو باوجود بي حايه او ناقصه ده. خو که چرې
 له ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړه شي نو بناغله اباسين
 به دا حقيقتونه ځنگله په شاتسبوي چې د رکشي سفر د
 موټر ساينکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوگه وي.
 ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا
 صفتونه په موټر ساينکل کښې نشته. بناغله اباسين وايي
 چې په موټر ساينکل د درېو نه زياتې سوري هم سفر کوله
 شي. او رکشکښې دا گنجائش موجود نه وي. خو بناغله دې
 ماته دا او وايي چې اخر داسې کوم ضرورت دے چې په موټر
 ساينکل د درېو نه زيات کسان سوزوي او که چرې داسې هم
 اوشي نو ايا خلقو ته به هغه کسان بسوي يا کم از کم اواره
 گرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د وگړي تر لاسه کولو
 نه پس بناغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر ساينکل
 د گنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم دے
 خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو بناغله
 اباسين په چالاني کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف
 کوم.

محترم بناغله اباسين دا هم وايي چې هاييکو د ټپې
 کره مېلنه ده. او مېلماننه څوک د کور مالکان شي جوړوله
 زما په خيال داسې سوچ نه صرف تنگ نظري ده بلکې

د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د رواياتو نه هم د لاعلي
 ثبوت دے. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه
 واخي نو پښتانه ي په خپله توره او په خپله وينه
 حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې دے چې يو ځل
 کوم صنف خپل کړي نو بيا ي نه پردې کوي. او س که
 بالفرض ټپه هاييکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به
 د ټپې اعلي طرفي وي او دغه رنگ په ټپه توره هم د
 قدر وړ او گرځوي. حالانکې حقيقت دا دے چې د هاييکو
 وجود د ټپې دپاره پيراساټ parasite نه دے. بلکې
 هاييکو د جهد للبقا په سفر کښې ځان له نوي نوي
 منزلونه لټوي. چې د ځني استثنائي صورتونو نه
 يو اړخ ته ټپې سره هېڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې
 د ماورن سنسېلټي او جديد حياتو په حواله هاييکو د
 ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د بناغلي
 اباسين دا ضد هم بڼې ي حايه دے چې گڼې د ټپې په
 موجودگي کښې هاييکو خپل ځان ژوند نه شي ساتل
 په دې حقله د بناغلي زېر حسرت دا تجزيه د لوستو جوگه
 ده. يکي دے.

"خه موده وړاندې زمونږ پښتو ليکونکيو ډرنگه
 "خريکه" "ترايلي" او هاييکو غوندي نوو
 صنغونو باندې خپله طبع ازمايي شروع کړې

اول خو په ادب کښې د مفتیانو د سره جوارنه راپیدا کېږي
ادب ته شریعت کورې خو نه دے او که چرې د ښاغلي دا
ارمان وي چې گټې هغه دي د ادب وړې مټې او منلې شي نو
بيا پکار نه وه چې ځان ته يې د ادبي مفتي نسبت کېد وک
ځکه چې دغه رنگ انکسار او افتخار دواړه رايو ځانې کېږي
او دا عمل اجتماع ضدین گڼلې کېږي - دا حقيقت دے چې د
اعلي د تلازمې او د علم د وصف نه سپو مفتي مفتي کېدے
نښه شي - مکنه ده د مفتي اعظم د منصب په وجه ښاغلي
ددغي غلط فهمی ښکار شوے وي او دغه رنگ ترې د ادبي
مفتي دا بې لارې کوونکې اصطلاح سر زوشوي وي - بيا هم ښاغلي
ته دا پته لگېدل پکار وه چې د ادبي مفتي د نسبت سره فتوی
د منلو او سجت قابله نه پاتې کېږي. خو زما په خيال گران
ښاغلي اباسين لوستونکو ته دا وېل غواړي چې ما هر څه
فرمايلي دي يا زه چې هر څه فرمايم - هېچرې يې هم او نه
منئ - يا دا هم کېدے شي چې ښاغلي اباسين د ادبي او مفتي
ادبي مشورو ورکوونکي ته د ادبي مفتي تامل وړ کوي -
والله اعلم بالصواب -

بيا هم زه نه پوهېږم چې ښاغلي اباسين هائيگوته
بدعت په کوم خيال وېلي دي ځکه چې د تخليق عمل يو
مقدس او سپېڅلې عمل دے - او هر کله چې هائيگوت د تخليقي زړه
چاودون رازېږېدے يو ژوندے شعري صنف او گڼېدو

ده - او خپلې کلمې توانايې پرې صرف کوي لگيا دي
دغو اصنافو کښې "خريکه" او "ترايلي داسې و
چې خپل وجود کښې د توانايې د فقدان له سببه
يې په وړاندې سفر جاري ونه ساتلے شو
او لايې په سپر کښې پونې نه ده وېشلي چې
خپل منطقي انجام يا طبعي مرک سره مخامخ شو
يو اخی "هايگو" داسې تېر او تند جاپاني صنف
و چې په پښتنه خاوره کښې يې خپلې جرړې
مضبوطې کړې - - - - - دا جاپانے صنف د خپل
مخصوص مزاج طرز او کره وره حامل وو - ولي
دوي په هائيگو کښې پښتنو شاعرانو د پښتون
بوتي قلمونه وگلول او نن دغه بوته وده کوي
او د يوې تنه وړې وې شکل اخلي - د پښتنو
سترگو ته يې داسې رنگ لگونه سپړدي دي
چې ښائست او سينگار ته يې سترگې برېښي؛

ښاغلي اباسين په خپل کالم کښې يو عجيبه خبره دا
هم کوي - ليکي

"میں ادب کے ادبی مفتی کی حیثیت سے یہ فتوی جاری کر رہا
ہوں کہ پشتو ادب میں ٹپ کے ہوتے ہوئے ہائیگو کی بدعت
کی چنداں ضرورت نہیں؛
گران ښاغلي دنته يو واري بيا تيندک شوے دے - ځکه چې

نو بيا ولي بناغلي ابا سين چي خيله هم ذ لفظ د حرمت منون
 دے دا ناروا خبري کوي خوداسي بناغلي چي په گسران
 بناغلي د بدعت معني په سم ډول نه ده منکشفه شوي
 او د تفهيم په سلسله کني د ذهني انقباض او عدم سهولت
 بناغلي شوي دے.

ذ ساهو ليکونکو د خپل پيغام پر بل دوه زرم د روداد
 ترغنه بناغلي واکتور راج ولي شاه خوک صيب دا سوال راوچت
 کړو چي لکه څنگه په په موسيقي کني خيله ځانته يوه
 پيژندگلو ري ايا هائيکو هم په پښتو موسيقي کني ځانته
 يو داسي پيژندگلو او ځانگړي آهنگ راپيدا کول شي او
 که نه.

ذ بناغلي واکتور صيب په خدمت کني عرض دے چي
 موسيقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانگړي دي - عموماً
 هنرمندان او نقادان د موسيقي شمار په لطيفو فنونو
 کني نه کوي. او ثانوي حيثيت ورله ورکوي. نو اوس
 که چري هائيکو د موسيقي په زير و بيم نغمه نغمه نه شي نو
 بيا هم د هنري په ادبي مقام کني هېڅ کس نه راځي. دوهمه خبره
 دا ده چي هائيکو هم غنايت ، ل ، آهنگ او رهم لري نو
 هېڅ وجه نشته چي سازونو سره دي هم آهنگي پيدا نه
 کړي په دي سلسلې کني د بناغلي محمد اياز غزل او بناغلي
 شكيل ناياب هائيکو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چي

ذ زرمه راښکونکي موسيقي د تشب و فراز سره ئي راز و
 نياز کړے دے.

ذ ذکر شوي روداد مطابق بناغلي واکتور راج ولي شاه
 خوک داخيال هم ښکاره کړو چي هائيکو په پښتو کني ځکه
 خوبښيي او مقبوليت ئي بيا موندلے دے چي په پښتو
 اولسي ادب کني د دي سره تره دو نکلے صنف شته - اوس
 تعقيق پکار دے چي هائيکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي
 ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبي نه ورغلي ده - ولي
 بناغلي قلندر مومند د دي خيال سره اتفاق او نکرې او
 څرگنده ئي کړه چي هائيکو د جاپان يو معروف او منلے
 شوي شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چي موند دي
 د هر راتلونکي صنف جرړي په خيله خاوره کني د
 لټول ضد اوکړو - او بيا په داسي صورت کني چي هېڅ
 قرينه پرې دلالت هم نه کوي - زما په خيال د بناغلي
 قلندر مومند راي په دي لږ کني بڼي درسته ده. ځکه چي
 هائيکو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنيادونو
 رابيلله کړي شوي ده - که چري دا وو بلے شي چي د هائيکو
 جرړي په هائي کائي کني دي نه چي د پښتنو په اولسي
 ادب کني نو مناسب به وي ولي بيا هم که په دي سلسله کني
 څوک تعقيق کول غواړي نو قدغن پرې نه دے گول پکار -
 ممکنه ده چي دغه رنگ گني اکشافات محي ته راشي.

زما منڀ جي ڏٺي غنڊ نه کول خيالي تهذيبي او ثقافتي
 جرڀي غوڻول دي. يو باشعوره فرد به هم داسي نه وي
 جي داسي به اوغواڙي خوزه دا هم نه غواڙم جي هائيگو
 دي ڏينٽو په مبله دوسته سيمه بي له شاه جرمه تهذيبي
 او بي له شاه گناه سنگسار ڪرڻ شي. اول زما خيال وڃي ڏ
 هائيگو او ٽيڙي موازنه او مقابله غير فطري ده. بيا ئي
 سوچ او ڪم و ڪه چرته په دي بهانه ڏينٽو تنقيد چولي
 ڏ ٻيڻ بهاملغرو نه ڊڪڊي شي نو قباحه به ڪيڻي
 نشته. چونڪي ڏ هائيگو په فني او فڪري ارتقا ماپه خپل
 مضمون ”ڏينٽو ادب ڪمپيوٽر هائيگو“ ڪيڻي تفصيلي خبري
 ڪري دي نوبن حايه به نه وي ڪه ڏينٽو ٽيڙي په حمله ۾
 شاه اووايم.

دا حقيقت ده ڇي ڏٺي ڪن توصيفي اڙخونه شته خو
 حئي خويونه ئي داسي هم دي ڇي ڏ تجرڀي او ارتقا بچي توان
 نه لري او په ذهنونو يوه سترڀي ڪوونڪي خاموشي
 خوروي. ڏ مثال په طور هره ٽپه ڏ ”يا قربان“ يا ”لکه زار“
 نه شروع ڪن ڇي ڏ دوستونڪي يا اورڀدونڪي په وينه
 ڪيڻي ڏ يڪانيت زهر خوروي. اوددي ڊانگورو ڏ ملا تره
 بغير يوقدم هم وړاندې نئي ٿي. البته حئي پوهان ”يا
 قربان“ ڏ ٽيڙي لازمي جز ونه مڻي. بجز تقدير ددي نزايمي
 اڙخ نه يوطرفته دوپده خبره دا ده ڇي ٽولي ٽيڙي په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنگ ڪيڻي وي او په هيڏ
 حال ڪيڻي ڏ خپلو ٽاڪلي شوو او اوزونو دائره يا حصار نه
 شي ماتول. او ڏ خپلو سرونو له جادونه نئي راو ٿي
 جي زما په خيال ڏ ٽرگيت يو رخ ده.

بناغله پروفيسر داورخان داود ليکي ا

”ڏ ٽيڙي خپل يو غنڊوس او محسوس هيٺ Form
 بحر يا اهنگ (Rhythm) ده ڇي په يوه نيمه

مصرعه ڪيڻي يو ڊبر اوڀر او طويل مفهوم بيانوي.“
 نه پوهينم جي بناغله داود صهب ڏ يوي نبي
 مصرعي په ڏڪر ڪيڻي ”يا قربان“ په شاه معلمت نظر انداز
 ڪوي. بحر نوع زما منڀي په معنوي اعتبار ٽپه په ڪوزه
 ڪيڻي ڏ سمندر بندولو اعجاز ده خوداهم حقيقت ده
 ڪه يوه ڊبره بناخته پڻغله هم وي او يو رنگ جامه
 اغوستل ئي وظيفه ڪري وي نو ڏ ظاهري لباس يڪانيت به
 ئي ڏ بناخت ڏگنڀو اڙخونه نه ڏ ذوق او دلچسپي سترڀي
 بل اڙخ ته واروي اوس ڪه هم هغه پڻغله ڏ وخت ڏ تقاضو
 مطابق ڏ نوي فېشن معقول او رنگارنگ جامي واغوندي
 نو ڏ ژوند شومره سپري به ئي ٻيڪلا ڪانوته ڪچول په
 لاس اوڊرڀدل غوره ڪري. نو بايد ڇي ڏ هائيگو منگدين
 او مخالفين ڏ اصولي سياحتونه قطع نظر خپل قيمي وختو
 بي حايه ڏ ٽيڙي په وکالت او ڏ هائيگو په مخالفت ڪيڻي نه

ضائع کوي. بلکي ٻيہ ڏي ڏنو، مناسب تجرِبو سرہ اشنا
 کري او داسي هيٺي، داخلي او خارجي تجرِبي ڏي ٻيہ کيني
 او کري ڇي ڏ فکري رفعت سرہ سرہ پکني ٻيہ هيٺي او
 ساختياي سطح هم دا صنف ڏ تنوع سرہ فتح شي. خودا کار
 ڀر رياض، نوٽ سوچ او هنر مندانه جرات غواڙي. کيد
 شي ڇي ڇي پوهاند دا هم اوواڙي ڇي ڏ هيٺي تجرِبو او تنوع
 دا عمل به ڏ ٽپي پيڙندگلو ورکه کري. دا هم مکنه ده
 ڇي يو نقاد خوله راپورته کري ڇي ڏ ٽپي خپل خاص او
 معلومه وضع ڏ ٽپي ڏيٿا او استحکام ضمانت ڏ ڏ او دا ڇي
 دا خاص رنگ به ذوق او ذهن بيخي ڏ ستوماني لڙي نه
 راوي خو زما ٻيہ خيال به ڏي ماورن اڀر کني به دا قسم
 خيالات محض يوجند باقي رد عمل وي يا دعادي نشي
 ڏ اضطراب کوکه به ورته وٺل زياته بنا وي. ماته
 پته ده ڇي کاسو ٻيہ ڄاڻ پوت وي نو دروند وي خو
 هونسيارن دا هم واڙي ڇي اوبه ٻيہ ڄاڻ اور ٻڙي نو
 ڏنڀر شي او بيا تخليقي اصناف ڏ کاڻي ڏ جبو د خاصيت نه،
 بلکي ڏ اويو ڏ رواني او تحرک ڏنويونه ٻيہ خيلو ٺورندي
 اوسي. هڪه ره غورم ڇي ٻيہ ساختياي اعتبار هم ٻيہ ٽپه
 کني ڏ بيدلون مناسب تحر يکونه لامل پکار دي. ڏ ڏي
 وضاحت سرہ ڇي دا به ڏ ٽپي ڏ ارتقا هڻي وي نه ڇي ڏ
 ٽپي ڏ انقطاع. اوکھ چري دغه تجرِبي ڏ ٽپي ڏ روح سرہ

متصادم نه وي. نو لازماً به خيالي ٻني مضبوطي کري.
 گني نو ٻيہ بل صورت کني به ڏ ادب پخبله ڏ نامقبوليت
 فيصله واوروي.

دا هم حقيقت ڏ ڇي ڇي نوي شاعرانو ٻيہ ٽپه
 نه صرف تضمين کڙ ڏ ڏ بلکي ورله ڏ ڏ يو مستقل صنف
 شڪل ورکولو هلي ڇي هم کري دي. بناغله سعيد گوهر ڏ ڏي
 فارم او هيٺ تعارف ٻيہ ڏي ڏول کوي.

”دا ڏ ٽپي ڏ رومي مصرعي نه شروع شي او
 ٻيہ درٻه مصرعه ختم شي. ڏ ڏي منجه تر مضمونه شين
 نوري مصرعي ڇي ڏ ٽپي مضمون سره تعلق لري
 هم وي. اول شعري ڏ ٽپي ڏ اولي مصرعي سره
 هم قافيه وي. ڏ ڏوٻم شعر دوايه مصرعي ڏي
 خپلو کني هم قافيه وي. دا ڏ ڏي صنف اوله
 بيرخه ده. ڏ ڏي وزن ڏ ٽپي ڏ ورٻي مصرعي
 مطابق وي. ڏي نه پس دوٻه بيرخه کني ڏ ڏلور
 مصرعي سره ڏ ٽپي ڏ آخري مصرعي وي. دا
 دوايه ڏ ٽپي ڏ مصرعي سره مترف او هم قافيه
 وي ڏ ڏي وزن هم هغه وي ڇي ڏ ٽپي ڏ آخري
 مصرعي ڏ ڏي.“
 مثلاً:

اندېښني مه کوه جانانه

داخو دي باسي له جهانه

دا به دي کور جوړ کړي په زړه کښي

ستا د گوگل په ښاريه کښي

خان ترې ساته بچي اوږده لري لاسونه

کړي به خازه ستا د رخسار تازه کلونه

حکله خي وایم چې وېر مه کوه غمونه

اندېښنو خو اړکړل تر شود و سپين بشرونه

لوستونکي دي پخپله فصله اوکړي چې په دي تجربه

کښي ټپي د محبوبې د قلا صورت اختيار کړي د او که نه.

او دا هم چې دي شکل ته تجربه وېل پکار هم دي. زما په

خيال دي عمل د يو نوزايدده صنف د تعارف په قربان کاري

په قرباني کړي ده. حکله چې په ښوولې شوي صورت کښي

په ټپه کښي د داخلي تجربې او هليتي تنوع هېڅ نموني په

لاس نه راځي او د ټپي خپل شناخت پکښي هم ورکېږي.

(لهذا تجربه بعض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو

صنف د پرمختگ خيال پکښي ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهيل خټک د مجموعې ټپه ايز

هم د د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلي

شوي دي او اخري دوه مصري ټپي وړميو مصرعو

سره په قافيو کښي تړلي دي او بيا يې د يوې ټپي په تړون

نظم سرته رسولې دے چې د نظم نقطه غروچ يا کونکس

ورته وېلې شي. خو متاسفانه زه به دا او وایم چې د

ښاغلي سهيل خټک ټپي هم د ټپي په سترگو کښي هېڅ

ارتعاش نه دے راوستلے.

دغه رنگ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښي

د تجربې په خيال تر خپله حده کوششونه کړي دي. خو

دا کوششونه هم کم اوزيات د ښاغلي سهيل خټک د ټپي

سره مماثل دي.

اوس که زه دا او وایم چې دا ټولې هلي خپلې د ټپي

هليتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښي د ټپي د

پېوند کاري او قلم گولو هېڅ دي نوزيات موزون به

حکله وي. چې په داسې واره صورتونو کښي د ټپي په

قديم فارم باندې هېڅ ارتقايي اثر نه دے غور هېدلے

بلکې د نورو گټو لندو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې

جامعيت او اختصار ته هم نقصان ورسولے دے. لهذا

دي سلسله کښي داسې تجربې پکار دي چې د ټپي د مزاج

تکمله خو وي ولي د ټپي د فطري او فني غوښتنو او

خورو ورو امکاناتو داسې نه ماتوي يعني ساختايي ارتقا

دي د ټپي د فضايي سرحد ونونه بهر نه اوځي چې د

انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دي د

خپلو کړو وړو مطابق خان ته د نوي ادبي تحريکونو رنگا

رنگ جاڳي ضرور اغوندوي. خود لباس دپاره دي خپل وجود نه لندنگ کوي. هيله لرم چي لوستونکي به تما په اشاره پوهه شوي وي.

بصر حال د خپلي موضوع نه د يو خاص قسم گهرن او خنډه کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چي دا بحث چي په ښه ده هايښوښه نه ده. د ټپي په موجودگي کښي د هايښو د تخليق جواز نشته يا هايښو زمونږ د خاورې سره هڅه خپلوي نه لري. ايا دا بحثونه پښتو ژبي او ادب ته څه فائده ورسول شي. او د هايښو په راتلو پښتو ادب ته اخر کوم زيان او تاوان ورسېدلې دے.

زه دا خبره منم چي هايښو د پښتنو د خاورې نه لارښېدلې شعري صنف نه دے خو ولي که يو بهرني صنف د پښتون د تهذيب او کچې د ارتقا او احيا ډمه په خپل سر واخلې او ښه په ايماندارۍ سره يې خدمت کوي نو د پښتنو عدالت به ورته ددې خدمت گذاري دا سزا ورکوي چي د سر غوڅولو فيصله يې صادره کړي. کله هم نه ځکه چي پښتانه د خپلو وفادارو په مرگي مرگه او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځني پښتنو ناقدينو د هايښو سره معاندانه رويه زما د پوهې نه بهر ده.

بهر کيف دا حقيقت دے چي هايښو په دومره لنډ وخت

کښي په پښتو ادب کښي ځان ته دومره لوع مقام پېدا کړے دے چي تصور يې هم نه شي کېدے دغه وجه ده چي ټپي چي زرگونه کاله تاريخ لري او د پښتو ژبي زوړ او قديم زرخيزه شعري صنف دے. اکثر و نقادانو هايښو سره اوږه په اوږه اوډوله او د دواړو تقابلي شروع کړو. زما په خيال د ټپي او هايښو موازنه پخپله د هايښو د مقبوليت او بريالۍ کېدو سندنامه ده. ځکه چي هايښو پښتو ادب ته تقريباً شل کاله اگامو راغلي ده. چي يو ادبي صنف په دومره لنډه موده کښي خپل طبيعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلې ولي په هايښو د پښتنو په سيمه نه صرف ځواني او چوپن راغلي بلکي د يوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زوړ صنف ټپي سره يې ناقدينو مقابله هم شروع کړه. اصولاً خود شپږ زره کاله استېلاص صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو ولي که داسې کېږي نو دا ددې خبرې روڼي ثبوت دے چي هايښو نه صرف د پښتنو د نفسياتو خبرياله ده بلکي د پښتانه يې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. ددې باوجود که ځني خلق د هايښو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تېر نه دا راز راڅرگندېږي چي هايښو کښي يې کچه تخليقي زور پروت دے ځکه چي کمزوري ځينو نه د عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوند دے نه شي ساتلې زما يقين

دے دهايلگو د منكرينو پي حايه ضدونه به هاييلگو د
اسمان رفتونه ته يوه نه يوه ورخ خامخا ورسوي دا
مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې رڼې تخنيکي ، ژور آثار او
ژوندي شهادتونه رابنکاره شوي دي .

اوس که زما د خبرونه څوک دا غلط تاثر اخلي چې گڼي
زه هاييلگوله په تپه قوتيت ورکوم نو د بريد به کوي .
زما خو د زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو
ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دي
پښتو ژبې ته راشي . چې ژبه او ادب پرې وده مومي . ذوق
ته پرې تکين رسي . ذهن ته تفریح بخښي . ضمير پرې
دابېدارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي .

زه محسوسوم چې د ټپي او هاييلگو خان خانته مېدانونه
او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا
دواړه يو بل سره په ختي موقعو مرسته ضرور کوي
خو د يو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چونکې
دواړه مباحثو يا وجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو
سره تړل شوي اصناف دي نو د يو غندنه هم عقلندي
نه ده . بله دا خبره چې اعلي ادب په موضوعاتي او منفي
دواړو حوالو د جغرافي بندېږنو ، نسلي امتيازونو او
طبقاتي تقسيم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ
ابائي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بيا په

دې بنياد صنفونه د خوښې او ناخوښې باعث گرځول هېڅ
دور اندېښي او دانشمندي نه ده .

بنکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب
بېخي خواخوږي نشي کېدے . څوک چې هاييلگو د پښتو
ژبې نه ويستل غواړي او نه اوس هاييلگو دومره ورکه
سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کېنو سترگو
اوگوري .

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچر اردو څانگه

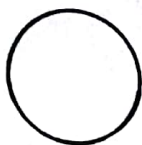
اسلاميه کالج پېښور يونيورسټي

مأخذات

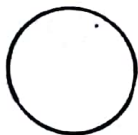
- ۱) آزاد اسفندی، د اظہار اہائیکو تجزیہ، ورخ پانہ وحدت پبلیشرز، ۹ مئی، ۱۹۹۸ء۔
- ۲) اظہار اللہ اظہار، راتہ غور و نوکینی بنگری شرنکوی سلمان پرنتورز جنکی محلہ پبلیشرز، یکم جنوری، ۱۹۹۸ء۔
- ۳) اسپر مکن، ایک نوجوان شاعر، اظہار اللہ اظہار ورخ پانہ مشرق پبلیشرز، ادبی ایڈیشن۔
- ۴) مشتاق مجروح یوسفزے، ائی اینڈ کو صائیکو، غبر مطبوعہ۔
- ۵) اظہار اللہ اظہار، راتہ غور و نوکینی بنگری شرنکوی سلمان پرنتورز بابو جہد روپ پبلیشرز، یکم جنوری، ۱۹۹۸ء۔
- ۶) اسپر مکن، ایک نوجوان شاعر، اظہار اللہ اظہار ورخ پانہ مشرق پبلیشرز، ادبی ایڈیشن۔
- ۷) مشتاق مجروح یوسفزے، ائی اینڈ کو صائیکو، غبر مطبوعہ
- ۸) ایضاً
- ۹) ایضاً
- ۱۰) پروفیسر داورخان داؤد، لپیہ او جدیدیت، ص: ۹۷ تھاس پبلیشو کوپتہ، سلسلہ نمبر ۶، کال ۱۹۹۶ء۔

- ۱۱) پریشان داؤدزے، ورخ پانہ وحدت پبلیشرز
- ۱۲) خبری اتری پبلیشو اکبری، وخت یوونس نیپی، جی ۱۹/۱۰/۱۹۹۷ء۔
- ۱۳) اباسین یوسفزے، ہائے کیوں، ورخ پانہ مشرق پبلیشرز، ادبی ایڈیشن
- ۱۴) ایضاً
- ۱۵) زبیر حرت، ادب بازار، ورخ پانہ وحدت پبلیشرز، ۲۳ فروری، کال ۱۹۹۸ء۔
- ۱۶) اباسین یوسفزے، "ہائے کیوں" ورخ پانہ مشرق پبلیشرز، ادبی ایڈیشن۔
- ۱۷) پروفیسر داورخان داؤد، لپیہ او جدیدیت، ص: ۹۷ تھاس پبلیشو کوپتہ، سلسلہ نمبر ۶، کال ۱۹۹۶ء۔
- ۱۸) سعید گوھر، "د پبلیشو شاعری او وک اصفاف" اولس کوپہ، ص: ۲۹ تا ۳۷، نومبر، دسمبر کال ۱۹۸۸ء۔
- نوٹ:۔ حوالہ نمبر ۱۸، مقالہ نگار د مقالی تلخیص دے چھی د گران پروفیسر داورخان د قلم کاوش دے۔ لہذا د ہغوی یہ شکریہ او جہرہ مننہ۔

نشته پروا که سنگسار بزمه زه
مرمه په ده دي چي داسي نه دي پکار
کاپي دکمل په لاس کښي خوندي نه کوي

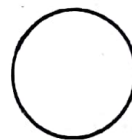

نن ي له هرڅه نه يقين پورته شو
مياندي چي هم بچو کښي فرق کوي
اوس به دچا جولي ته خان غورځوم

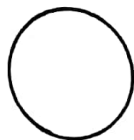
رې دې کړه وران د پښتنو وطنه
اوس درکښي غښي د ژوند پاتي نه دي
زامن د پلار مري ته لاس اچوي

د پر گنهگار يمه خو ما اوښخنده
رېه منت کومه ما سره بس
له مرگه پس حساب کتاب مه کوه

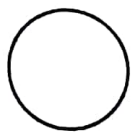

اے د کلهم انسانيت رسوله
تا چي څرگند کړه د ژوند ټول رازونه
رې سلسله د نبوت ختمه کړه

چا جينكى په لاره كړې نه دې
وېل مې سترگې به اوس نه پټوي
ورته زما د وينې ډرپ خټه دے

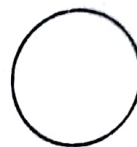

وايي جانانه بي اسرې مې نكړې
زه به كيله خټه د پردو نه كوم
چې خپله مور راباندې كور وړانوي

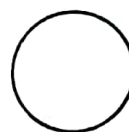

پرې به هوارې كشي شې بلا
كه د خپرات نه د خانانو د مرگ
غريب د خپل واده ډوډۍ سازه كړي

رانه په چم كېنې دشمنې جوړې كړي
مخې كړي مانجانې بيا مې نه پېژني
مور به د بنكلو په سر شرنه كوم

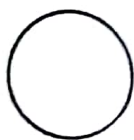

مرگ دې د داسې پښتو پرده شي
چې د انگن څكلونه او شو كوي
ترېنه ظالم له كهدسته جوړه كړي

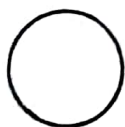

خه په سكون سره ژوند ون تېروم
يو خوا پټې كينې او بېه خور كومه
بل پله اور بل كپم دوومه واچوم

يم بي روزگارہ انٲرويو له ٲمه
مينه كوه خو راٲر غاٲه نه شي
چي ډ جامو استري مي مانه نه شي

بازار كٲني گٲڅي ٲنه ٲنكاره مخونه
خو مونډ چي اووٲني ٲادر كٲي په سر
زمونډه ٲٲمي مونډ نه سٲر كوي

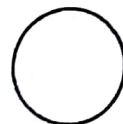

شٲريٲي ٲنه داده چي زٲه كٲو صبر
اوس ډ انصاف طبعي له چانه كوي
غله ډ قاضي كور كٲي ٲناه اخلي

چي ډي يوازي كٲم په نيمه لار كٲي
نو زه له ٲانه داسي ورك شوم لكه
ډ ميانډو غٲٲي چي خالي ٲاٲي شي

بل ٲوك به ٲرنگ رانه تاخيلوي
دومره ٲاسته كه ډډي خوٲ كاٲي وو
نوگيدٲانويه وو ٲول خوٲلي

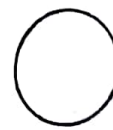

شٲر زه ډ كلي شريفانو كٲي يم
ٲوك چي لوٲم هغه مي قدر كوي
شمله چي جگله كٲمه غلا له ٲمه

خبر که دی سر نه لوپته پرپوته
چی طوفانونو کنبی راگهر شی د ژوند
شوک بیه له یو بله ستر ونه کوی

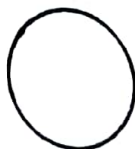

بیا په وطن کنبی زلزله راغله شه
پنځې له کوره په تلوار راوځي
رت دی جولی کنبی زمونږ خبر واچوي

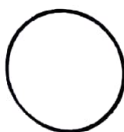

د لاسي کول له خو باران اسره وي
شپږې تېبې به راځي نه په ما
چی پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پتري نه نیسي
زه چی نامه د خوشبو یو اڅم
د کلي په شانگه باندي اور اوکي

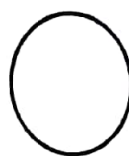
ستا پي رځی د هېرېدلو نه دي
چی تصویر ونه دي هم کورمه نو
وېم که مې ټول کله په کانو اولي

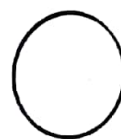
وايي زما غریبي بيدي نه شي
خو ساه مې اوځي چی د چم جینکی
راته و دوتو کنبی کالی پسخوي

په لوږو تندو ئې پروا نشته ده
وا ئې په گېډه دې نهره يم خو
راله پيدا چرته د سر سپورې کا

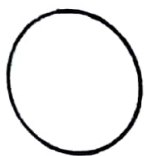

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مينه زما د غلو خمتا خو نه ده
چې ئې په لارو گز کوښ شېرېني

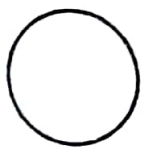

دا چې په خه فريب کينې گېډه ئې ته
ستا سر تېزې به هله ما مناي
که د اوبو لاره په ژونده نه وه

په پټو سترگو پرې باور مه کوه
شېرېني پام کوه چې تېر نه اوځي
د ملا منډه د جبات پورې وي

عبتونه مجبورو او خورل
خومره سنگينه حادثه ده د ژوند
شېرينه ژاړې چې مې سر غوڅوي

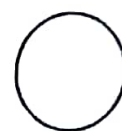

بې حايه نه دي ويرېدل د ښکلو
زما د تندي انتها داسې ده
بټ هم رپېږي چې زه ساه اخلم

بشار د پندو دے تاته بنه پته ده
ته د کشتو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

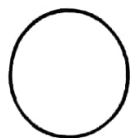

رې دې کړې خبرخو دا شگون بنه نه دے
پنځله دولۍ کېنې هغې کور ته لاره
پلار چې ې چاله دې خوانان وړلې

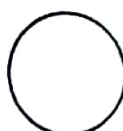

خه ننگيالي دې قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کېنې مدام
لوڼه جولي ته د دېمن غورځوي

ناپوهې خبرخو ېې حسي خوره ده
بټ خو ساکاني اختلې نه شي
څوک به په کانډو کېنې قلم لگوي

خاورې به پوه شو د تعليم په مزه
مازيگره چې شي چپو ته د سيند
کتاب ورلپه کړو چکلان لاسو

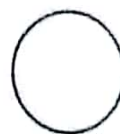

خان کېنې څوک توان د تماشي نه دري
بس د هوا په لور روان دې زغلي
څوک د پېر يانو په دولۍ پسې ځي

سڀيٽيس زمونڊن ڏ لاري ڇنڊا ڇو نه ٿو
چي اشارو ورته ذره اوکرمه
نو ڏ بنگاي نه پاه يو ڏو را اوڻي

زهره اخر صبر ڪري سلو ڪٽي وائي
کوه چي هر چا سره مينه کوه
خو شي له خان کور ته را اورسوه

په هنج فریب دلاسه ڪن به نه
کت چي پردے شو خود نهي شي شو
سترگي مي نه ورتي که ڊپر سترے يم

زهره ڪٽي ئي اور ڏ مينه بل ڇنگه شي
ڏ چا پاه کور ڪٽي چي شير يني زما
لوپه رونهي انغري ميه پراته وي

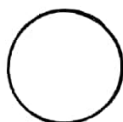

خمه مدام ڏ هو اکانو په رخ
يم ڏ پير يانو ڏ دولي په مثال
خان راتنه ماء سپاره بي کوره ناهي

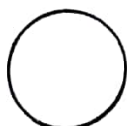

شونڊه مي رو ڏ چي شنه ڪٽي
اوزه پاه دي سوچ ڪٽي رگير يه چي
دوه توري يو تڪي ڪٽي خائ ڇنگه شي

اوس به په دې کښې تاته خه وایمه
زار شاه ستاله سادگه شیرینې
منې زما اوخوبنه خپله کوي

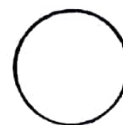

د برسنډې کملې شیرینې زما
که په جبو کښې هم مېشته کې مدام
تور به دې پورې په لنده نه شي

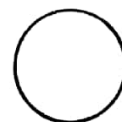

چې دې بهر کړو له دُرشله قدم
په مرگ حساب شوې شیرینې زما
خولې تاه توکلې لارې نه راجې بیا

دارې وهمه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلې وو رنگونه زما
خو که دې سترگې پټې کړې نه وې

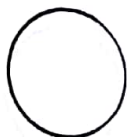

زه خو دنیا ته فرشته بنکارمه
بیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل مخې رایه ډاکه نه شي

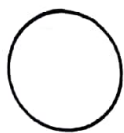

خه بې حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دې قتل توریالی د وطن
زه هنی مون باندي بېگم سره حم

د حقيقت دنيا کښې ژوند تېروم
په تلو دلاسه کښم نه
زه د ځوانۍ د خوب تعبير غواړمه

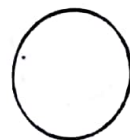

بلا ختلي دي په سر رقيب
خدای شته چې نور ورته هېڅ نه وايي
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

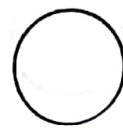

د مينې لار کښې چې ټيندک شمه زه
شيرينه اووايي په خود کښې اوسه
داسې د لوړې نه په دو ولي ي

وايي ځوانۍ به مې په کور زړه کړم
خو بې ننگۍ ته غاړه نه بدمه زه
مخ به مې اوس کفن کښې هم نه وينې

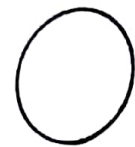

نن يوې بڼې خپل خاوند ته ويل
سختې بې حايه په وړو مډکوه
ته چې زلمی و ټابه څه نه کول

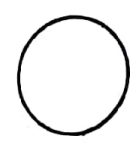

له سپينې بڼې دې حيا راځي خو
مه وايه دا چې فرېسته يم زه
ته څومره وران وي تاته ښه پته ده

دا قافلې دې په سفر کېږي اوسې
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وايي چې نن هغه سېلاب يوړله

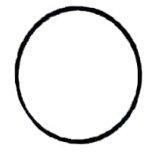

شیرینه وايي له تازار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

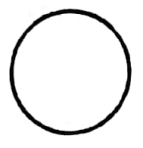

زمونږ نصیب زمونږ په لاس کېږي نه ده
وايي که اور ته موهم واچوي نو
د مشرانو وېسلي به منو

ماڅه غوښتلي وو او داڅه اوشو
نن مې له هرڅه نه باور پورته شو
چې مې د مړې گېډې چيچل اوليدل

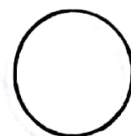

دلته انصاف د چيند خانو ټول د
پرېښوده که داغ دې په لمن پرېږي
سربله دې اوبايي لي که پوزه کوي

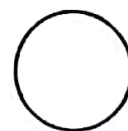

او وايي خپل عزت پخپل لاس کېږي د
چې شوکوي مانه زما لويې ته
نو ستا شمله به څنگه جگه ساتم

غوښتنې ستا ټولې بڼې داسې دي
لکه چې چرکه څوک په زور اونیسي
او ورته اووايي هاگی و اچوه

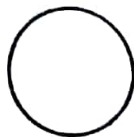

منم د مینې تقاضې منمه
قسم دي ما به هېڅ ویلي نه وو
خو واره چې خولې مین و اوخوړې

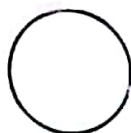

خوانه خوایي او د سپرلي مازیکس
داسې په یو بل کې غرق شوي وومون
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دي کار کېنې زمونږ کار نه لري
حد کېنې دي اوسې گنې بڼه به نه وي
مونږ خو په بیعه ځان له شر اخلو

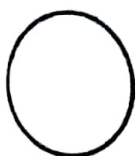

تېښته د ژوند له تقاضونه کوم
هر څه په سر سترگو منم شیریني
خو کوټې او یو کېنې ډوبېدل بڼه نه وي

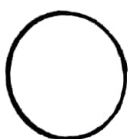

خدایه شته دشمن مي خوشحالېږي په څه
دا خو مي لويه د ژوندون گټه ده
چې محبت کېنې مي تاوان کړے دے

دوسره پوهېږي نه ماشومه ده لا
خان ترې بېخي ورک شي چې ما اوويښي
لا حادثو هوبنياره کړې نه ده

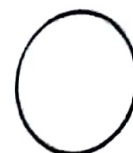

خوارلس کلېزي پېغلي ماته وييل
پوهه په بختا ده په عرونونو نه
تابه دا خپلې تجربې دهوکه کړې

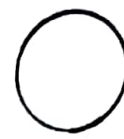

خوشحالېدم ورته بي حايه هې
چې دکيرېږي تېبتي مي اويدلي
پرې مي کړې نن خان له د برېتو خوکې

منم فرېبا دي خو صحرابنې د ژوند
ستا خواني مرگ مكي مكي گوانبون
د محرومي احساس په شاتېبوي

خان پخپل زورباندي ژوند ساته
گني نوزه خو د قاتل اوښکه يم
ماله به خوک په زړه کښې خاڼ راکوي

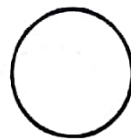
ژارې له سره لويته لرې کړې
وايي بهرله کوره شپې مه کوه
گني نو خان حلالوم لاليه

شيء کڻي له کوره پښتني نه اوځي
مرگ دي روا دے خوځه خپل کاله ته
د نهر خاته نه مخکڻي خان رسوه

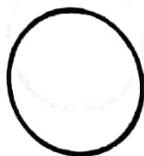

زما د زړه داغونه پرق اووهي
سپوږمې چې کور جوړ کړي نو ټوله شپه بيا
ما سره ستوري پټ پټوڼي کوي

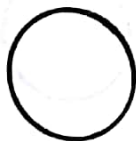

بي وفا نه يم خو شپږيني زما
د زانو سېل چې لا روان اووڼم
زړه زما هې په هوا غوندي شي

پدې دوه څنگه په تا ملا وټرم
وس چې دي اوسې بي خوندي نو ته
د خپل مېړه خبره هم نه مني

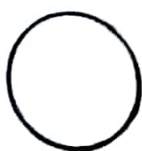

هرو قلم ترې راخستې نه شم
ماشومه سازه کړي له خانه وايي
راله په لاس باندي گهرې جوړه کا

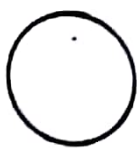

ددي خبرې په مطلب نه رسم
وايي چې ستانه زه اوزکاره شمه
بيا به څاروو ته بو تاوه کومه

مهرانه شوه دهره د پنتو پالنه
پلارې په موبن باندي جرگه کړې ده
نورې د شپې تياره کبې کور پرېښه ده

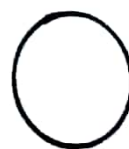

غله راختاي دي په کور، غلي شه
سوح ته مي پرېږده که خه لار راوځي
خلاص به له سره شو غوبل مه کوه

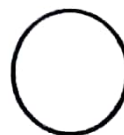

راوړي چې ماله پلوښې د سحر
شوک ي پلوقدرې هم اونته ويښي
کورته د شپې تياره کبې خان رسوي

خوچاته خه اوچاته خه بانه شي
د شلو ژرندو که راوځي وي خو
مېر شوي اخر د لوپښې پکي کبې

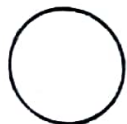

خلقو په ما بيدگساي کړي دي
ثابت که يوجرم هم نه شي په ما
زه به له دي کلي نه کډه کوم

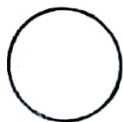

نوره مي هېڅ باندي پروا نشته خو
چې ستا تر دره مي در اورسوي
عقلونه زار شه له هغې ټيندکه

ادوایی نه پوری کوم نکرینری
رانه چی بل وطن ته چی مینه
نو سره لاسونه دی په شرق اوگی

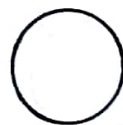

د پینتی کومه ادا او پستایم
په کومه ورخ چی زه په کور کبې نیم
له آییڼی نه هم سترونه کوی

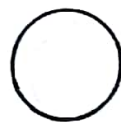

خوک ورته پورته هم کتلے نشی
آچی سرتوره را اوچی له کوره
قول چاپېرچیل شی لوپته لوپته

طوفان یی یونی جولی ته دچا
وایی نور وړاندې یی نظر نه گئی
لاس راله راکپه گئی غرقه شومه

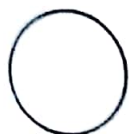

په ژوند کبې کته او تاوان خه وی لا
پرېن ده چی غرق شومه پروا نشخو
چی د واده ارمان یی اورژېده

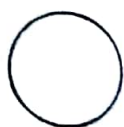

مور یی نن پلار ته په حېرت او وېل
خدای شته چی لور مو واده کړې ده نو
اوس هلو مو بن کړه مېله نه راجی

د ښار ماحول درنه څادر لري کپو
ياد کړه جهاز چې به راپورته شونو
شوي به کوټي ته په يو دو دننه

وايي بي حايه طبعي مه کړه له ما
اوتپه دا تپي په سپوري گني
څوک به سپوا مانه خرابه نه وي

زه ئي له خان سره مېرمن کړمه نن
ما چې ترې اوکړلو تپوس د کمر
پېغلي انگن کني په خړپوسو شولې

سارو سارو اهوڼه څله کوي
ستا د خواني تاو چې راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واورې بتان

زه څه تپوس کوم او ته څه واي
يوه خبره دي هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبن باندې سورلي کړې

خوښه دي خپله ده خو ياد اولسه
گډې به تل خاورې په سر بونډي
چې د خاوند سترگو کني خاورې نولې

ييم دُ تعبير دُ بلاگانو خوراک
په کوم فریب باندي دھوکہ کوټمان
ياران په بېلہ باندي پيا زگرځوي

دا بنه انصاف دے افرين شه په تا
يو خوا اوښان خلق په بېلہ وهي
بل خوا څوک گفټ قدرې کولے نشي

پردي وطن کښي ي زړه خورغوندي شو
له خانه ورکې بنايسته پېغلوکې
سافران درسته يادېښي که نه

منه داچي ستا د زور نه رسد
خوچي زما گريوان ته لاس اچوي
نو ستا شمله به شو کومه له تا

ستدگي په ما باندي بښي توري دي
کورته په ډېره موده پس راغله
په سرو جناو ي استقبال ماکوه

دومره زبڼيلے ييم د ژوند حادثو
اونه چي هر کورکښي مېوه اويښي
په ما د کانو بارانونه کښي

خبرې پټې پاتې کيږي کله
مېرمنې تاکه شونډې اوکندې
وايي خوشبو ستا د بدن رازونه

خوږې راته وازې حادثې اونيسي
له کوره ورک شوچې له کوره اوځو
مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

ما ورته وپل چې کله مه پرېږده خو
مې کېده نه ځکه تېر ما بنام ئې
د بنار په چوک کېږي خو دکشي اوکړد

خاورې د پکنک په خوند پوټې شمه زه
ذره هم خپلاسي ته نه پرېږدي ما
شېرینه ماته مېلوکمان گموي

دا نه چې پوټې نه يم په سود او په زيان
خو چې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چټي پيې باز پرېږدمه

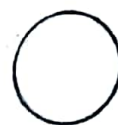

منزل ته گڼې مرحلې پاتې دي
لا د کښو ولونه مه پرانيزه
چرته تياره لار گڼې تيندک نه شمه

خدا ئے شتہ پہ خیلو کئی خہ پس پس کوی
خانونہ غلی کوی چي ما اوویني
خہ رازداری خوشته د مور او دلور

زہ چي د سیند چو تہ گورمه نو
راشی پہ سترگو می لاسونہ کیندی
وائی خہ اووایہ چي شوک یمہ زہ

بنہ روغ رمپ یم چي بھر یمہ زہ
کور تہ چي راشم نو بی حالہ شمہ
چا جو پ پہ ما بانندی تاویند کرے دے

دا حقیقت د چاندہ پتہ خونہ دے
درنگ سپر لو پسی پندین و حکہ
مونن پہ صرا کئی اوپہ خور کرے دے

مونن بہ سپور می تہ وو پغوا ختای
افسوس خودا دے چي زمونہ دکور
درشل کہ او درین پی، دیوال پی یو پی

بگری پہ لچو کئی پہ خیال شرنگوہ
چي پہ سینہ کئی می غورنگ راشی نو
پہ دریادونو کئی کشتی لاهو شی

هَان چي دي ما باندې ناجانده كړو، نو
نور به سواله دي نه خه وایمه
بگړي دي مات شه د پینزیو سره

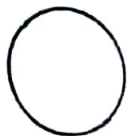

د دي ستم به خه تعبير كوي خوك
بښه چي مي غرق كړي نو شپږينه وايي
توبه توبه داسې به بيا نه كوم

چي هلو خلو كښي د ژوند گڼې شوي
د ميانو تينو كښي شوه اوچ شولو
دا نو نده به په چا پسې چي

غم زمونږ ټولې خوشعالي او خوږې
عسرونه او شوې چي زمونږ وطن كښي
ختې روژې شي خو اختر رانه شي

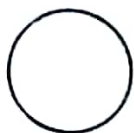
ورسره ډېرې معجزې دي منم
خو زه د بڼكلونه ټپوس كومه
د زړه د رنج علاج مي چاسره د

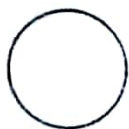
دا لېون يوه پوښتنه كوي
ستاسو د ښار په نرگي فضا كښي
خوك شته چي لاس كښي په سر د ښم

ثوبه په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
خه چې ارمان د زړونو اورژو
څوک د اخت په ورځ روژه نه نيسي

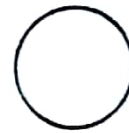

سأه راله دوبيه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طبعي دچا نه اوکړم
دکهل سينه کښې هم دکافي زړه دے

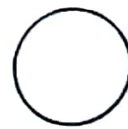

دخدائے نه اویرېنه ، غلے شه بس
سکڼې مابنام دے لارو نمر پر پوتنه
خوله به دي گوڼگله شي خبرې مه کوه

دومره خو حق شته په دي بنکلو زما
چې ئې په زړه پورې بنه کلک اونيسم
د بناستونو ، د جمال شاعر يم

دي کښې به رازخه وي پوهېن مه نه
په سمندر چې بارانونه کښې
او سوزي تندي نه زمونږ فصلونه

خاوري په سر باندي انبار شه په زما
وېنل ئې چوک کښې چا بر بنډ کړمه جوه
مور چې د لور له سره شال را بنکلو

قد ي لوتېږي
او جينکي دکلي
ماتنه پستهږي

غم ي لب سپک شو
ما ايښي ته کتل
خان رانه ورک شو

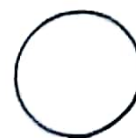

مح نې بد رنگ شي
چې پري هوا اولي
ايشنه رنگ شي

څوک ترې خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

اوبدي ماږه شو
خو ملکان دکلي
د لوبې مږه شو

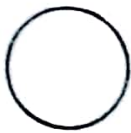

خسه چې وړاندي
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

ستا به تلوار وي
خو که د پلار وي نو هم
ژرنداه په وار وي

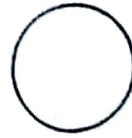

خوک وارخطا دي
راسته چې واي دروغ
وايم رښتيا دي

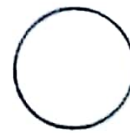

پېغلي چې پاسي
د ډېرو خولو نه ورته
لارې راځاښي

اور دے سينو کښې
شپړيني مه ډوبېږه
په گوتې اوبو کښې

خان باندې تنگي
پشکال غرمه شوې
وه سپرلي رنگي

لوټې شو اخلاص کښې
اووايه پاتې شېه شو
د کهل په لاس کښې

په ٽال ڇي ڄاڻي
ڄڻي زره ستري پڻي
اور ته ورداڻي

ڇي ڇي دي ٻنڪل ڪورم
خدا ٿي ته ڏهر ٿي سي
خاوري به ڪل ڪورم

نيت دي خراب ڏي
ڪڍي نو هر وڪڙ
ڪل ڏ ڪلاب ڏي

دا منڊو ٿري
په هر قدم شوخوري
ڏ خلقو ڇري

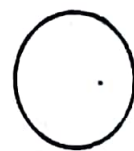

اور ڪڍي انگيستي
ستا تصويرونه ڪورم
خوب رانه ٿي

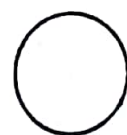

ڪور ته دي زرخي
ٿرنداه ڏ سوال پاه اوڀو
ڇرته ڪڍي ڪري

سَاه اوڻِي مانِه
پِه کومِه لارِي تَه
دُ زِرُهَ درمانِه

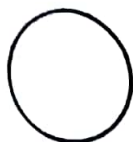

منزل دِي ورک شِي
پِه تُولِه لار چِي سِرَے
لِه بِنِي سِک شِي

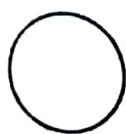

جَنگونِه کِپِي
پِه تَوِيوَدو دُ وِينو
تَنَدَے ماتِپِي

وِينِي بَد تَل شَكِي
چِي دا بِنارِيان هِپِشِه
پِي دُ بُوَتَل شَكِي

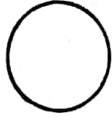
نَمِر چِي پَرِپُوڻِي
سَتا لِه کَرِپوان نَه زما
لاَسونِه اوڻِي

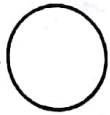
بِل پِه ما اور دَے
دُ اوڻِيکو دووُ خاڻکو کِنِي
نِي حِدَے زور دَے

۱۰۳

یو خوب او خیال دے
کارغه زده کرے کله
د زړې چال دے

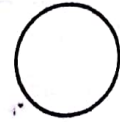
داڅه ناتار دے
اوس هر یو کور د کلي
د بنار بازار دے

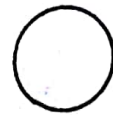
زړه مې غرقاب شو
د اوښکو یو څاڅکې هم
ماته دریاب شو

۱۰۲

دردونه زیات شي
زړه مې په واک کېښته دے
سربه مې مات شي

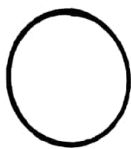

بارانے ورېښي
په زړونو اور بيلوي
ويښي خټکېښي

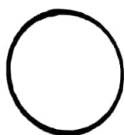

سپړلي پچي لار شي
هر څوک په غم اخته کړي
کلي وېجاړ شي

شماری بس ستوری
د شپې راپاسوي ما
کار راله گوري

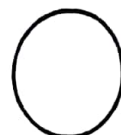

کيننه کم بختي
څوک دې ميراته نکړي
د څکلو لبتې

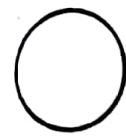

ستدرې واځي
را ټول دې نه کرمه زه
مر شومه هاي

خوشه فنکار ي
د پېغلو بت سازوي
هسي اوزکار ي

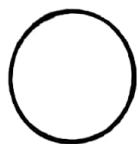

غرق شوې لاري
خوراک او څنک چي کوي
اوس په ولاړي

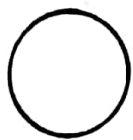

هسي به ونه شي
چي ترې اوبه نه اوځي
کوي به شنه شي

ڪور مِ زپه تڱ شي
چي نيمه شپه حجره ڪنبي
د بنگرو شرنگ شي

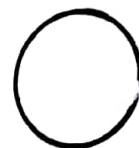

اوس هسي ٿاري
نه راجي خولي ته بهرتاه
توڪي لاري

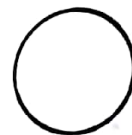

دا حه قيامت دے
خواني دي شوخه ده او
تصوير دي نت دے

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

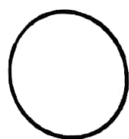
اوواي پوء شوي
ته چي مين شوي په ما
لاري توے شوي

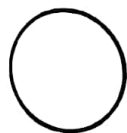
تیکاله غواري
لمبه چي نڪرم تنور
چي مِ ٿاري

واڻي ڪوڪو ۾
راته پڇڙي ٽپي
زه هائڪو ۾

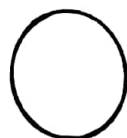

قصه خاني ڪڍي
بنڪاري ڪارهه مخونه
په آڻي ڪڍي

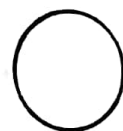

۾ په وسواس ڪڍي
ڪلونه مڙاوي نه شي
د ڇا په لاس ڪڍي

خوشه دستور شو
پانڀه ڇي ستا زيڙه شوه
نو ڇي دي سور شو

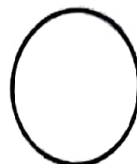

ڪور ڪڍي تنها ۾
اوس به د زهه زخونه
ڇا ته زه بنايم

ڙوندڇه رنگين شي
ورهي تبتي په سا
اسان به شين شي

ستا چي ٻنڪالو شي
دُڙهه درزا تڙهه شي
هجو ٻه رو شي

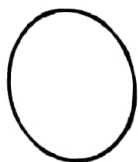

هي زما سپورے
واي هر شه منم خو
راته به گوري

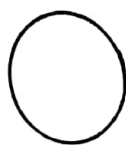

ژوند خومره تريخ دے
ذهن اوده دے په خوب
او زره مي ويخ دے

راته جغتېږي
واي يخني ډېره ده
واوري وږېږي

سم له ماښامه
شفق شفق خوره شوه
يو گل انډامه

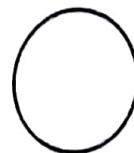

زما حيا ده
منم چي نور ستاده خو
بنجه زما ده

پندرونه نغبتی

پیغلی را اووتلی

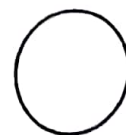
له کوره تبتی

بنکاره به غلاشی

تاته چی کورمه زه

وار می خطاشی

نپونه درزپی

چی آینی جورپی

کافی ماتپی

ژوند می رنگین شو

راکبھی مستی راغلاپی

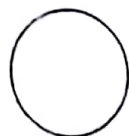
سرچی می سپین شو

اوبه دی زور شه

چی ماتوی حدونه

خه می دی تورشه

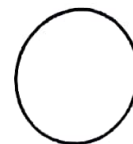

سرکه می سپین ده

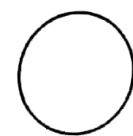
به هنج هم نه پوهپی

سودم ته شین ده

د کلي خلق شه رانده خون ددي
خداي شته مري تاه به دي لاس پرېو
چي د هتيانو غلا په تپته کوي

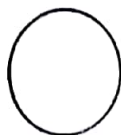

اووايي ټول د اکيچن کسه دس
ايکو ته هسي خوشحالېږي خله
خوک لېوني نه دي چي تا يادوي

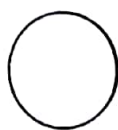

زړه غوڅوي د اوازونو فرېب
چي ميانو نه نغې هېرې شوي
نو په پنجر وکښي ئې مارغان بندي کړل

شومره سنگينه حادثه ده د ژوند
خپتي مو اوخوړې جذبې د وفا
يو بل تاه اوس د مينې خط نه يکو

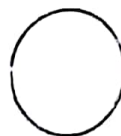

د خپل بنايست له زوره نه دي خبر
دراز قامته ، جادوگري پېغلي
ډېر مې کچه کړي چي منتر پخوي

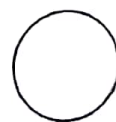

شېريني تاسره له دغې ويري
واده تاه غاړه اېغودله نه شم
زما به تاسره کوښښ ماته شي

دا کتپه و نه په نظر کښې لسه
زه به له خپله کوره ورک نه وومه
که هره لاره د منزل لاره وه

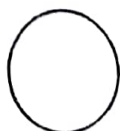

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وپل
بیا به د خپل طبعې له ماته کوي
چې زور سړي ته مې په زور وادوي

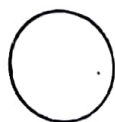

چې مزدوري په کومه ورځ اونه کړي
بچي مې ټوله شپه د لوبې ژاړي
د مزدورانو ورځ دې نه نماځي شوک

داسې ښاغلي هم ليدلي دي ما
ځانونه لوټ کړي په ادا د ډمو
او خپلو بڼو له جامه نه کوي

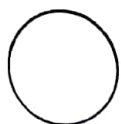

چې مې زما ديدن لاياد شي کله
بله قه او خپري په سره غره کښې
زد کونتر و سپل را والوخوي

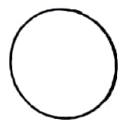

ناساڼي کړي که کړي نيازبينه واي
د زړه په سر مې په ټوپک اولد
خو چرغکې په لاس کښې مه رانيسد

بي حايه ما سره ايرى مه وهه
دمه بس دمه وي كه هر شه واي
نه د چالور وي او نه خور وي دچا

د پيتنو پغلو تافي نشته ده
چي خوك ي او نه كړي تپوس نو خپله
كلاب كلاب خواني په كور زړه كړي

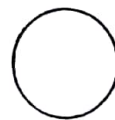

د ستومانى زيبگي ي خولې نه وتل
چي ستره مه شه ورته ما ووپل
د بونى شونډې يو پ او نيوي

د زړه درزا ي په اختيار كښي نه ده
بنار كښي جوړ او شوله د هم چا و نه
د كور تمبه دې په يو درز لري شوه

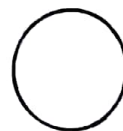

يوسمه چرتنه د ارمان جنازه
تا چي د كور ورونه بند كړل په ما
ماله به خوك په زړه كښي خا راکوي

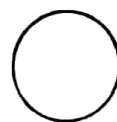

يوه جگړه كښي زمونږ د كلي
خلغو را ټكل د اديرې حدونه
تول بيا د يو د بل په حد كښي مړه شو

پنځله چې مانه انځورويو اخلي
ساه په سكيندو شي خه په گرانوئي
ستاسوڅه خيال دے د واده باره كني

په چاپېرچل كني خرابه دومره دي
په كومه وړخ چې پرې سغتي اونكړم
وبم كه په خپله بڼه ظلم كوم

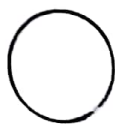

سرې قربان كړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوتي به څوك په درمال كني كوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج لي
خوري وري زلفي خوري وري كا
چې انتظار څوك د سحر نه كوي

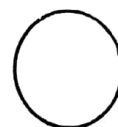

داسې خچور كړم از مېشتونو د ژوند
شېريني ستا خانه بدوش يادونه
اوس د زړه دشته كني پراو نه كوي

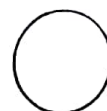

الله دي خبر او كړي په صدرچوك كني
كاري گليا دي اشارې ماتوي
او هسپان خپلو كني كپ لگوي

جرم دچا 'سزا دچا لوييه ده
يو د پوليس له سترگو خان ساتي او
بل په يوه پيسه قانون خرشوي

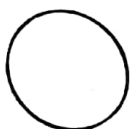

سپک راته مه گوري که غز نه کوو
گنې خوبونه به مو هم کړو حرام
مونه دچا ميراث خواره خونئ يو

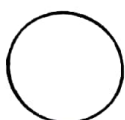

زړه ي غلبل، زلفي ي تار په تار وي
وېل ي زه وېره ي خونده يم
گنې نوته هم هېرېدې شي له چا

شېريني اوباسه زکوٰة دحسن
د افتونه نازلېني حکه
چې په وطن کني شوک خبراتنه کوي

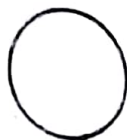
سر به بي حايه درله شه خوبوم
د پېتنوله هونيارى نه لوگي
کورونه وران کړي چې حجرې سازوي

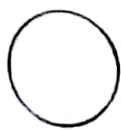
په خه پوهېني نه ماشومه ي لا
دروغ رېنتيا به دي بنکاره هله شي
کله چې ستا خواني مېوه اونيسي

چې څه بلا يې ته يې حله جيني
زما د زړه د قيامتونو دروا
خدا ښکړو دکاني بت کني ساه راوي

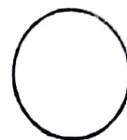

بيې د سرو سپينو خزانه شپري
درتاه خراب د چا نيتونه نه شي
کشي را اوسپه ماران پرايزه

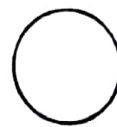

دا نظر وته به تيندک خوري ضرور
ستاسو د بيار کزو وېر لارو کني
وه کله لاسي سم کړ خپله شي څوک

لاس راله مه راوړه ناداني جيني
بلا گرمي ده په وجود کني زما
پام چې پتري چرته لمبه اونگري

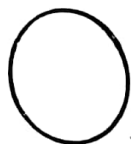

دېر تور زنان به داسې هم اوويني
چې يې سرگند شي دکناه رازونه
نور زر په خپله بنځه تور پوري کړي

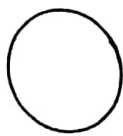

شپرينه اووايي په دېره مينه
چرته خو لار غلطه لاديه
ويرېنم لار چرته غلطه نه کړم

شهرينه او وائي قربان شم له تا
غزل غزا مي راخوريني به زړه
ستا هايكو رانه تپي هپي کړي

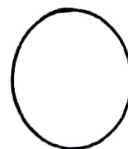

دوه ورځي ژوند دے تاته بنه پته ده
زړه ته راجخته شه د ناز مېرمني
سرکشي پر بنده د شيطان مه منده

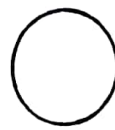

زما له خانه دومره طبع نه وه
خو چې قدم بدم د کالچ جينکي
را ته به لارو کني شيندي کلونه

د ژوند د حسن ننداري خه کوو
درانه پنلا ونه مو پراته دي به سر
کاله ته خو که چرته ملا نغه کړو

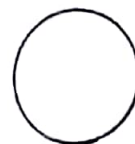

پر بنده چې پغلې جي پاه خپله لاره
چپه ئي مه گني ستومانه به شي
توري پچو دي که راپاري شولي

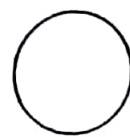

وايم جي تولي ستوماني به اوځي
خو ولي دا ارمان مي اونه رږي
کورته چې راشه نولا ستره شم

زۀ ئي له سترگو لگيدو اووېستم
ماله قسم راكړي چې غين مه كوه
او خپله ټول كله خبر كړي په هان

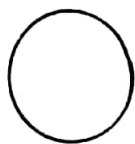

شكر دے سترگي زما اوږي نه دي
غريب سرے يم خو كل شانهي زما
د چا عشونو ته پسخين مه نه

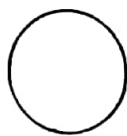

گن تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ كلي كښي
د سپو غيا شي، هكمامه جوړه شي

د حېرانتيا خبره ولي نه ده
غو ټوي چې كل شي په قيامت كښي د ژوند
هان راته وېر خدا لگوي بيه بنكاره شي

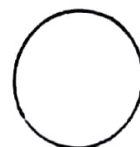

زنه مې اونيسي، سلگو كښي وايي
خلق خو خلقو باندي چل زده كوي
كور نه په نيمه شپه بهر مه اخځه

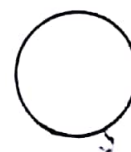

سیند ته کلونه ورگنډار کړي وايي
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه ميني کتابي ميني دي

چي د ياران شېبې رانکې شي کله،
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چي اوبو اوږي وو

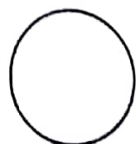

د انتظار هم خه حدونه شته دے
چي تر قيامته وي ولاړ دغسي
بيا عجيبو خلق قطار ماتوي

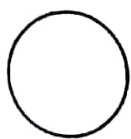

وي د بنايت د بني شمشاد حيني
چي خان دي نه پېرنده بېکاري هسي
لکه په گنډو کيني چي اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوگه نه و ستا
شېريني ما په اسمانونو غوښتي
خه او کړم خدای راله په زمکه را کړي

اول دي خان کني دومره توان را ولي
چي په خندا کړي قيامتونه د ژوند
په غلي دي تا سره سيالي نه کوي

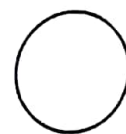

توي ويستي يو نوکر وېل ي
کور کني چي صېب نه وي بي بي ظالمه
چېر ناروا کارونه اخلي له ما

هر څوڪ چې څه اوکري، ربيبي هغه
لار کښي کښنه مه خپله لار اخله
ستا پخيل کور کښي هم تور سرې شته د

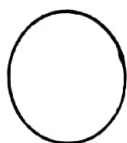

تاوده، ساړه که دي د ژوند اويدل
پېغلي مستي به درنه ټولې اوځي
بيا به په تا باندې غوټه راشي

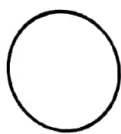

سترگي له دغې ويږي نه پراښم
زما د زړه په رنگي ټټو اوناه چوي
ته چې شپږيني پوکڼي پرسوي

زغم به کوي چېر که حالات شي خراب
لاس چې د ورور مري ته وان چوي
د کور انگن کښي څوڪ دېوال نه وهي

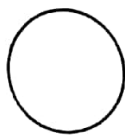

سمه شه ښځي په خپل حد کښي اوسه
زه د ټول کلي نه نفرت ورکوم
ته راته کور کښي دېوالونه وهي

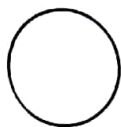

واورئ زما که ئي مني او که نه
که لږ مو هم سست کړو په ښځو پېږ
بيا به ترې گڼي او ښځي چوپړ وي

شهريني زره دے ترم شوه نده
نماشي اوبنكي عبث تويوي
كانهي اويو كني وراسته كني كله

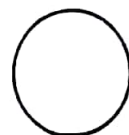

شده چي مي شونده شي د قام د ورو
لكه د چرگو د بچو بعري شي
اونخلي خلو كني هيران بيلوي

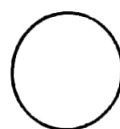

بن انتظار د عرومي مي او كره
ترخو چي چرگه كوركه شوې نه وي
نو په هاكو باندي بچي نه كنيهي

زرونو كني اور د ميني بل كړي كني
بي حسني دومره په ماحول خوره ده
سم پکيني خدا بگو واوره كني سره

راقه ستا ياد داسي سرور راكوي
لكه د ژمي په واورينه شپه كني
شوگ په كمره كني انگي تي بله كړي

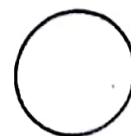

پهغلي د بنار پارک كني را توپي وي نن
وېل مي راغله يو وي شتمه صدي
مي چي د كور درشلي او غورخو و

د قام تور سرې دې سر تورې نه شي
تازه تازه غومپق غومپق پېغاي اوس
گړې غبرات پسي 'د اكي غورخوي

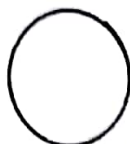

فتنه فساد به ترې جور پېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د گوه چاري مزدوري هم اونيسي

مات شي بچي د مصور قلمه
زما د خيال د شهزادگي رنگونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو وړي دي

لاړه شلمه مدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کبې هاغه رنگي
خلاق د غار نه راوتلي نه دي

وېل ي راغله يوويشتمه صدي
دې کبې کوڅه کبې يو ملنگ چغه کړې
سحر را اوسه خته 'شپه تېره شوه

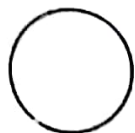

تا به وېل چې سره ژوندي ستايمه
خو داسې کوي مجبوري دې وي نن
فرېم نه چې تا زما تصوير لري کړو

او مینه دا خاطر دی جمع لسه
ماله پیه شاه سترگو کنبی چتی راگو
ستا پیه کسار کنبی خو اوس پینه

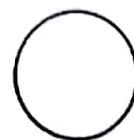

ورته می اووی حیث شاه دے ستا
وہل ی غوام چی برینہ نہ شی شوک
پرتوغا نیسونه جویوم لالیہ

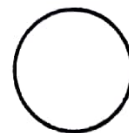

پنگلوکی ناوی خیل خاوندتہ وہل
هرخہ چی کہنی دابندی نہ منم
زہ خو خہ ستا لاسوتہ ناستہ نہ یم

شہ اوشو خبر دے کہ می پشرفی نہ
مانہ دی هاغہ ورچی ہری نہ دی
چی پیه خشکل بہ می اودہ پرتہ وی

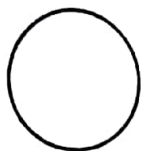
دہرہ کم عقلہ ی زما بسونی
اوس دچا خولی خو شوک گندی نہ شی
زما پیه سر پا سرہ شر ماہ کوہ

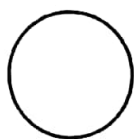
مونز پیه جامو کنبی نہ خائین و پدی
چی دا دہ راغله یو ویشتمہ صدی
کورکہ سو وران شو نو پروا د خہ دہ

سکله اودر سڀني د ننگهت قافلې
نله د کهل وږمه وږمه خوږين
خوږيونه وينم تعبين وناه وښم

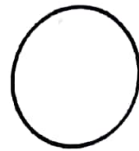

ټوله د زر او زور خيره ده اوس
ستاسو مخونه په چانه شوکوم
خوک د جرگو هډو پروانه کوي

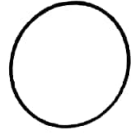

د نوي نسل خومره لوه زړونه دي
د پلار نيکه هډونه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې اودروي

زړه مې ټق اوچوي چې مين کس خوي
شپږيني خبر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږه دانستې غوڅي کړي

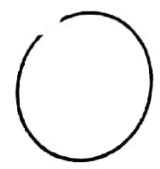

جذبه جذبه دي د ساحل خوږونه
غورځنگ غورځنگ بڼي د شپې خواني ده
سپوږمي په دې کښې هم سترونه کوي

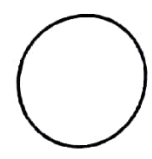

د شپې طوفان چې شي راخوږ په زمکه
زه د بي خونده اورکو له غمه
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

زوم خپلې خواخې ته څرگنده کړله
بيا به زمانه هم گيلې نه کوي
لور دې مدام ماسره ژبه کوي

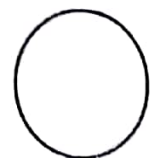

لږه سرتيزه ده بدخويه توده
که دغه يو عيب ترې نه هم اووتو
نوره قسم دے ډېره ښه جينې ده

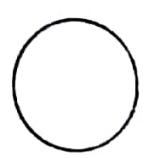

ته هم په پوزه باندي نه پرېږدي چې
زه هم د هائي بللې پرېش مريض يم
زمونږ د دواړو گذاره گرانه ده

د نمر پيتاوي ته لا ناست نه يه
چې څوک تمبه زمونږ د کور اووهي
اوواني ، خان وبل چې ښکاره به خو

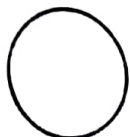

خدائے شته که غم وي که بنادي د کلي
واغوندي پېغلي د رښمينو لباس
په ما د اوسپنو نيني او چچي

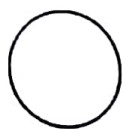

په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کره د خدائے نه لږه ويره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونته وهي

دې کښې څوک لاره د منزل اوسوي
گوره څنگل کښې بيا په نيمه شپه کښې
د اورکو قافله لوتې کړله چا

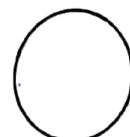

موښ ځکه سر باندي خپې گرځوؤ
چې د صحرا شپه يې باوره شپه وي
پېرې د بجای شي د باران شپه شي

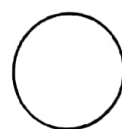

باران شپې شپې وربړي مگر
اورونه بل دي د نخت په اونو
بيا چرته تندر په څنگل پرېوتنه

زړه به اخر څنگه زما شي په ځان
سر کله او خورم کله نيم پاتې شم
سپوږمې په يو مقام ولاړه نه وي

څه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې يو ساعت يوازې کېږمه نو
زه په خپل ځان هم بدگمانه شمه

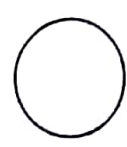

نيکاري چې خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نيم نيم پاتې کېږمه نه
او لا مېوه مې هم نيولې نه ده

داسې که، شاخکې شاخکې کېږي کله
دا تندغرت زړه مې اور اوند کړي
شابه شېبې شېبې رااوورېده

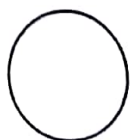

دخدای کارونو کېږي څوک څه اووای
ماچې ئې طبعې د خوږو کولې
د کرېلې نه هم ترخه اوخته

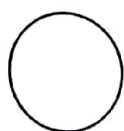

بسه په هر بڼکې مین شېرینې
واړه رنگونه چې راټول شي په ما
ترېته د نمر سپینه رڼا جوړه شي

بیا چرتاه پېغلې ستومانۍ اوباسې
گڼې نو داسې چرتاه شوې نه وو
د کور غڼې او د چینار اونوکڼې

وايي جولی بدې ترڅوخالې وي
کله ونه نه کېږي انګن کېږي زما
ما چرتاه شاړکوهي ته اوغورځوه

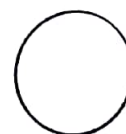

زما تړاې د زړه تاو کموي
د پشکال خوږ چې سپوا شي کله
پېغلې څاري د بارانونو لارې

اوسپاري خلق سرو ليو ته د ژوند
راشې بيا يو ساعت له نه اودرېښي
ښکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

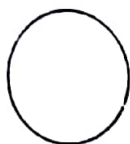

له جنگه ورستو ئې پخلا کړم پدې
سر مې ماتېږي ښو نه شمه
يوه ډسپرين کولې خو راکړه کنه

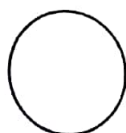

پنځلوکې هر قدم په خيال اخله
ستا چې له سره لوپته پرېوته
داله بجایو سخته چټکه راکړله

ښه سمه دمه وي کارونه کيږي
خو د شهلا زړه کېږي خه غلا ده ضرور
ساک ترې سيلی يو سي چې ما اووښي

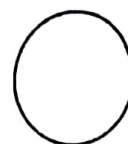

د زړه درزا داله په خاڼې اودروي
ټک ټک چې اورم دگريال، شپږيږي
وايم که ما باندي څوک جزې کوي

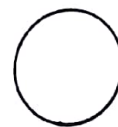

کښې او اوزونه مې سنگسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مری غلې شو
پنځلې چې خپو کېږي گوگلر وکان او ترې

هسي بي حايه اوس قرياد مه كوه
ستا د سينوغوتي هوارې خه شي
پي چي ماشوم له د فيهر ورکوي

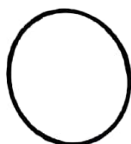

راله حلوا د ناشستي پنجه کړي
بيا راشي غوړ کښي راته پټ اووايي
د سرو ننگي راله جوړه اوکله نه

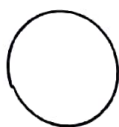

سم له ماشامه چرانغونه وژني
په تا کښي خه ناخه تياره خوشته د
خدا ښته له ما سره دي بيا ويره کړه

خني کارونه د چاوس کښي نه وي
هر خه کېد شي لېونې خو کله
هکله ونه کېږي د انحر اونو کښي

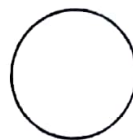

تابيا کومه د يو نوي سفر
اوس به په دي باندي خه زړه خوړ چي
د خوب تعبير مي اپوتنه اوخته

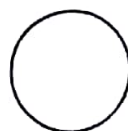

اوبنکي مي سترگونه روايي نه دي
دا خو د کلي د گودر په غاړه
قطار قطار پښلي تېلونه کوي

رب ي ژوندي لره خو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوږي
کلي اباد شو مقبرې وراڼي شوي

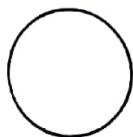

د زړه زخونه چاته بنايمه نه
پکښې ې شمېره حادثې دي د ژوند
زه د سپرلو رنگونه ستايمه نه

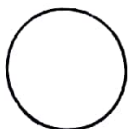

راوړي له ځان سره بهار اورونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اورونه

مړم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
نیکلي د هر چا سره لار اخلي

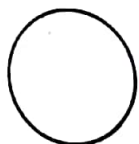

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه يادوم
ټول تعبيرونه رانه خوب اوخوړل

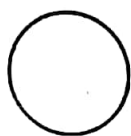

چې زمانه ټوله په خوب اوډه شي
ترېنه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاړه رهي کښې څوک دېره دي

شهرينده گونجي په تندي راوړي
واړي رښتيا رښتيا خبره كوه
ستا د جامو استري په خه ماته شوه

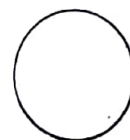

پي شماره داسي رښوران شته ده چې
تميز د جنس او د جمال نه كوي
اوواړي ټول خوندونه يو رنگي دي

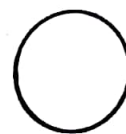

ستا د بنايت د فرېونونه زار
خو لږ مې پرېن ده چې خان او پېرتم
ما د بودي په ټال كښي مه خاڼكوه

زما تصوير ته يې ټرول وېل يې
پي د مرغی مې درله هم راوړي وو
اے د انځر كله چې چرتاه به يې

شه زورور دي مشران د كلي
چې د لمن داغ ته مې گوتي نيسي
او نېغه لار راته ښودلې نه شي

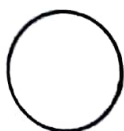
مړنه شم خاڼه راكړه د زړه په كور كښي
تاوده، ساړه كه د ژوند ما اووهي
زما بيه رېل نمونيا شي سگلي

بې د نازونو لوانې شېرینې
خان چاله ورنه کړې په لاس
کې رڼگونه به دې ټول والوې

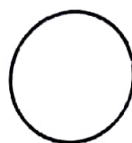

واي کيای دې په سر سترگو منم
مانه بیا دې غلې شوې دې
خو لاس چې مات شي خپې غاړې لږې

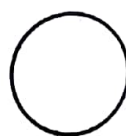

میاندي په داسې پښتو بوري شه
پاسې پردې تورسري او تختوي
بیا یې د خوښو شوک تپوس نه کوي

خپلو همخولو ته شېرینه واي
سرتو یې خبر شه خوباورې شي
رغېږي نه د پشکال لېوني

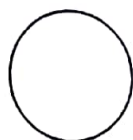

پوزه دې پرې نه کړې د قام لېوني
درنه په لاره تېرېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

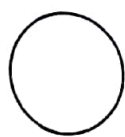

پېغلو وېل مونږ ته گناه نشته دے
چې د خپل کور ورونه بند شي په چا
نو خامخا چا سره لار اخلي

تڀنڀتاه له خپله خانہ خله کوه
پر بنده د سر سپوري دي مه ورکوه
خدائے شته دکور اوڼي خوک نه پرکوي

زمکه به ولي په ما تنگه نه وي
چي ستا چينار چينار خواني شيريني
تل د اسمان سره خبري کوي

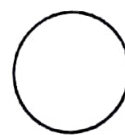

داسي بي واره مي ساکافي نه وي
خو چي کلونه نارنجان اوڼسي
بيا مي سپزي ستاد بدن خوشبوئي

ددي خبري خه جواز خو به وي
خدائے شته چي چا د چانه غلاکړيد
د باز د جالي نه تپوس الوچي

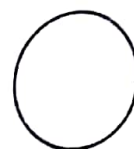

خدائے شته خبره به صفا کومه
دا خو بېخي بي انصافي ده کنه
اوس چي د ورور تېلوکني خو بندي سوزي

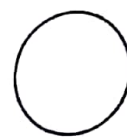

کورکني ساتل مرغ زرين بڼه نه وي
هېچ بيا له خپله خانہ نه شي خبر
بنغي راپاسي خاوندان قتلوي

زُه دِي لَه مَخَه تَبَر بَدَلِي نَه شَم
هَر شَخَه تَه سَتَا لَه پَارَه غَارَه بَزْدَمَه
بِس كَنَه لَار رَا بَانْدِي مَه جَوْرَوَه

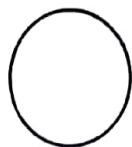

پَه مَرُو حَسَاب دِي تَمَا شَكِير دُ حَسَن
سَتَا دَ نَظَر تَاوُ يَ چِي اَوو هِي نَو
دُ كِي كَدَانَو اَوِي چِي اَوِي سِي

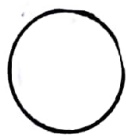

سَتَا نَر مَبْدُو رَا كَنِي سَغِي رَاو سَتَه
چِي لَا رَوَانِي دِي شَوِي اَوِي كِي پَه مَج
كَانِي اَوِيو شَو اَو اَوِيو كَانِي شَوِي

پَه شَه نَاتَر سِي اَوِي بَدَلِي يَمَه
وَانِي كَه بِل چَاتَه دِي اَو كَاتَه نَو
سَتَا كِي پَرِي كَنِي بَه اَو بَه اَو حَكَمَه

خَوِي نَبَه دِي خِي لَه دَه خَوِي اَد اَو لَرَه
چِي جِيو اَر كَرُو سَرَه مِي نَه كَوِي
نَو خِي لَ عَزَت بَه هَم پَه دَاوُ لَكُوِي

مِي نَه كَوُو خَو مِي نَه پِي شَر نَو نَه
تَه دَهْوَا پَه اَس سَوْرَه اَلْوَجِي
اَو حَانَ لَه بَر مَه غَوْر حَوَلِي دِي مَا

بره دستورو او سپوږمې وطن کښې
مینه د مارخپه ده شپږینې زما
لڼه په خیال گډه سر توره نه شي

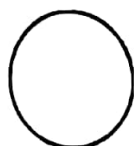

او وایي گرانه! پښتانه پغلده یم
یو د ناموس سودا مې ماکوه نو
هرڅه به ستاله سره زار کړمه زه

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زه
خبره وروې شپېلې کښې وایي
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

او وایي ژوند دې شوکیرو او خورپو
په نیمه شپه چې اوبه خورله مې نو
خدا لیکو زما له زړه نه اور پورته شي

سترگې به خاورې د پښلوکو ورشي
د شپې په هر پارکښې چرکان پاسي او
څانگو نه پرېق وهي بانگونه وایي

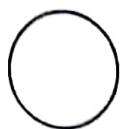

بنکل مې لاسونه کړي ژړا کښې وایي
ته چې زما گناه په سر اخلي
دغه نیکی به دې مدام یادوم

شهرين ياي او شاه شواري بيد د مياني
باران گاه لري چرتاه اوورين يي
نو هوا گاهي سو د چم يغي شاي

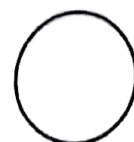

پنهن يي بنجي خپل خاوند ته اوو پل
گردانه ! که ماله دي پتلون راورو نو
په دوه ميله ټوپک به خان اوولم

درته واده بنجي شه اوو پسته
جوړي خاوند دي زوروا اوخته
تا خو د بوتي نه بلاغونبتله

رب دي په دي خبره ما شه نيسي
پنغاي د بنار داسي پيکه پيکه دي
لکه چي خوند تر بنه اويو اورے وي

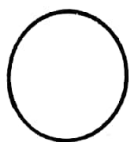

منم خبري زما عادت نه دے خو
چي پنهن يي پکني لغري گري
اور دي د صدر په بازار پوري شي

نور به عذاب شاه ناز لپني په موبن
پکني تور سري چي سر توري نه شي
بيا يي په بنار کني ټوک عزت نه کوي

واڻي له لور او خور ٽپوس کوي ٽوڪ
کوي چي هر ڇهه کوي ستاسو خونبه
زه ڏ ڀردي ڀرڻ ڇڏه ڀم

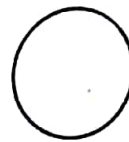

ماتڀڙي کان ٿي تل ڀه کافي باندڙي
زه جاروگي چاته وهل ٿي شم
ورکڀي مانه ڏي ڀرڻ له لٽي

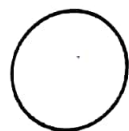

زور ڀي ڀه هائے ڏے خو غور ڇنگ نه کوم
گني ڀه ما باندڙي ڏ ڀنار مڀرمنو
نن ڏ گڏو انو غو ٽي هم اوخوري

يوه سڀڻي تجر ڀه ڀي او شوه
اوس ڀه کم اصلو اعتبار نه کوم
خاوره ڏ لوک ڀرڻ نه اخلمه زه

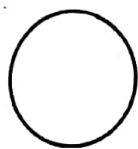

ستا ڏ اوڀڙو زلفو بلا واخلمه
ڏ ژوند طوفان کڀي ڀه چا ملا مه تڙه
مار هم ڀردي لاس باندڙي نه وڙي ٽوڪ

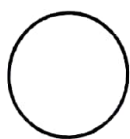

ڏ ڀت له عظمتونو نه زار
چي ڏ زامنو ڀي وڏونه جوڙ شي
مياندي ڀه سپين سر گڏو کافي کوي

شهريني دده فاوژکاره ي خو
ته چي له خان سره يوازي شي نو
دا خواني مرگ درته ياديني که نه

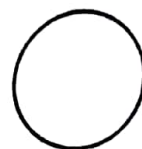

د زوراور اوبه په لوره خبري
آ چي بدخويه يادده کلي کني
د خپو تلي ي هم هغه نيکلوي

رب دي ژوندي لره خودوب دي کپه
زه به چکر کني خامخا راتله
راته چي ملاره ته په اوبو کني وي ته

خداي شته هيمچا ته ملامته نه يم
لوږو او تندو که وژلم نو هم
چرته ي لاس چاته نيولنه دس

اوس به د خان خه صفائي کومه
حکه بلاخراب سره شومه زه
شهريني تا سره ي نينه کړي وو

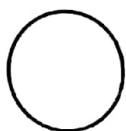

خدا بگو په خوند پسي د ژوند پرانده شو
اے د خواني د تقاضو سپريده
زمونږه کلي ته به راشي که نه

چي خه ڪري هغه به ربي مدام
پکڻي نيلا چرتاه ناموسي دي نه شي
پر دو پتو کڻي ڪروندي مه ڪوه

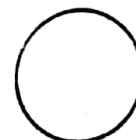

يو شاخڪي وينه را کڻي پاڻي نه شوه
توري شپلي چي ڪله ما اوليدي
زما د خپو لاسو نه دم اووته

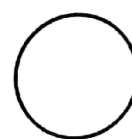

او خاندي غور ڪئي رات اوواڻي پي
تاته به خان قلقلخان بڪاري خو
خلق به تا پي ملندي ڪوي

ورسره سڀل له د سيند ونونه ڪم
هسي تر ڪي هم زپه صبرو له نه شم
او د مهي غوڻسلا بلا ڪرمه وي

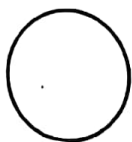
سرتوره مه شي خود ناز مڀمبي
داسي طوفان راپورته سوه دے چي
په سینه ورخ خلقونه لار ورکوي

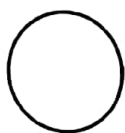
چرتاه له دغي غمه مڀ نه شمه
خان باندي ژوند خاوري اڀي ڪري عبث
په جيڪو هرو خواڻي رانه شي

منم چي گنجي محرومي مو دي خو
کله زمونږه هيروشيما نه ده
چي د سپرلو پکښې وږي شنډې شي

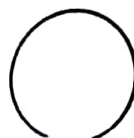

مينه اوباسي له زړگو نه ويرې
اوس که اوبنان ساتي شپږيني زما
نو دروازي دي دکور ټيټې نه شي

اخر به مرشم که دا حال وي زما
هيټکې مې يو ساعت له نه اودرېږي
آ بسونې مې هېښه يادوي

اووايي ټولي د قمت لوبې دي
خلق گليادي سنډرکان لوشي او
زمونږه لنگې مېښي پي نه کوي

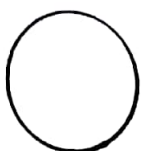

وايي ترڅو پورې به زغم ټيټم
زه درته کور کښې لغږې کومه
خې په کوڅو کښې لوږغې کوي ته

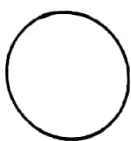

کم عقلي هسي پرېشانه ي ته
د محبت غسونه بوجه خونه وي
سترگې ښو باندي درنږي کله

وار چي خطا نه کړې سينه لويه کړه
خومره خعلي ورته او غورخېږي
خو پليستينې نه روانې اوبه

د ژوند له هر ازمنبت نه تېښته کوي
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مه ويره

ستا په فرېب کېږي څنگه راشه زه
زما د ژوند غرمو کېږي سرسپين شواو
ته لا د نوي پشکال مگيدو ئې

تت چې دې نه شي د بنايست رنگونه
هان زه د مرگ پختو ته نيمه خو
لکه د سوي لاس په تا ساته

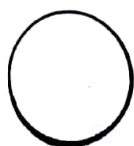

اووايي ټول د اکسين کې دے
هيټکو ته هسې خوشحالېږي خله
څوک لېوني نه دي چې تا يادوي

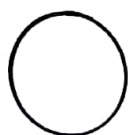

دومره بلا خولي راته وازې شي چې
په ډېره تېره کېږي هم هېڅ نه راشه
د کوهي خټه په کوهي اولگي

زما د زړه درزا بي حايه نه ده
ستا په وفا باندي شکمن نه يم
خو مطلبي په خټه اور لگوي

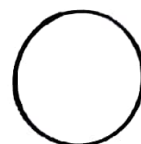

رب دې دروغ کړي خو ويرېنه زه
زما احساس داسې شکن غوندي شو
جوړ په دې کلي کښې چيني اوچې شوي

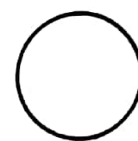

وېلې رب دې پکښې خبر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاگي چې څوک اومه اوکوټي

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوبه
اوس څوک روټي ته انتظار نه کوي
بس په اوسو او روټونو وهي

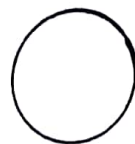

خپله گناه چې ئې منلې ده نو
پرېن ده نور ورته هېڅ غڼ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

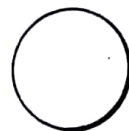

مهر يانې دې شک کښې اچوي ما
بيا دې خه کنده کنتلې ده جوړ
راته چې خاندي او شپلي غڼ وي

واي له هر چا په ماگران دے ولي
زما چي نه مني نو خه اوکرمه
رب دي ي مړکړي چي ترې خلاصه شه

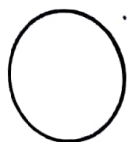

چي مي په زړه ياندي تياره راخي نو
سرکړي سرتور لوپته اوغورخوي
واي را اورسپن ي پيره بابا

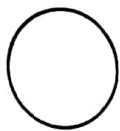

راباندي خواد خلقومه بخوه
مونږه چي خپل منځ کښي جگوندکوو
خدائے شته د وېرو پکښي غوا ننگه شي

کومه گناه ده چي ي خلق کوي
دا د وطن په خاوره خه شوي دي
چي د چينار اوڼي له موندپه اوځي

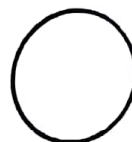

رب دي کانه کړي د شيطان غوربونه
نيه په مړه گڼده مي تېر ماسخوتن
په گل ورينو لېچو خوب کړے دے

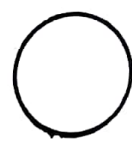

پرېن ده زما په کارکښي کارمه لره
بنځي ماخپل سبي ته پرېن ده گڼي
تا به په دريو کانو طلاقه کړمه

شهرينې ما باندې احسان مه کوه
زما د زړه زخمو نه نه رغېږي
خو چې گزک نه شي پرسوب اونکړي

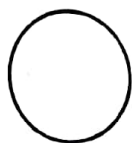

لاس يې تنگ شوه د خاوند د خکه
وايي که ماله يې نکي جوړه کړه
خولي ته به چونگ خاوري ورواچومه

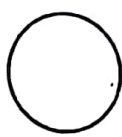

لکه غوتې هان کني راټوله اوسې
لا دې د ژوند زهر گوتلي نه دي
خکه دې زمکه باندې خپې نه گي

خدای شته چنگونه خوښومه نه خو
ددې خبرې ضمانت خه دے چې
زما دښمن به په ما دوز نه کوي

له دې نه لويه خوشحالي به خه وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اورې کني واورې شي لمبي ژمي کني

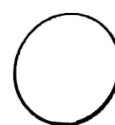

مياندي دې لارې د بچو څاري خو
چې په لندن کني څوک سبق اووايي
آ په کچه سپښن اودرېږي کله

زُهْ تَقَانِي دُ مَحَبْتِ پِشَرَنِم
شَهْرِيئي تُنْگِ کُنِي مِ وَيِرِيئي خَلَه
پَاخَه رَنگُونَه پَه اوبو کُنِي نَه مِي

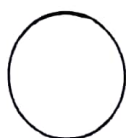

اووآني دَوْمَه نَادِي دَكِه نَه مِ
خَو اوبِي سَتَرِي زَمَانَه چِي وَيَم
دُ سَرَو چَاپَه پَه لِرْمَانَه مَنَدَمَه

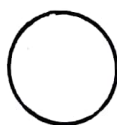

جَوِي دَسْتور نوے کوي وَخْتُونَه
مَآخو مِيرِي هَم اَزَار کَرِي نَه دے
دُ کَلِي خَلَق مِ پَه خَه قَتَلَوِي

زُهْ دِي لَه بِنکَار مَنِي کَوْمَه نَه خَو
هَسِي لَه تَانَه يُو تِيوس کَوْمَه
سَتَا پَه سَرخَو بَانَدِي زِرْهَه نَه سَوَزِي؟

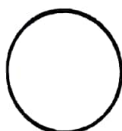

دِرْ پَه بِي حَايَه وَخْتِ دِي اَوَرْتَلَم
دَاسِي لَل کَل شومَه شَهْرِيئي زَمَا
نَكِه چِي بَانْگِ نَه خَوک يَانْگِي اوشَرِي

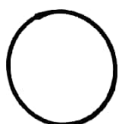

تَه نِه لَه لَوِي نَه مَر شَوْنَه وے
بِنکَارِي ! بِنکَارَه بِي اَنصَافِي دِي اَوکِرَه
مَارغَانو جَالو کُنِي چِي رَاوَرِي وُو

زما ددي وهم علاج به خه وي
خو چي هكلونه په خندا اوويم
وايم كه ناوي د وطن كونه شوه

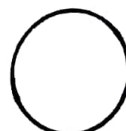

د خدا قدرت د خه به ويمه نه
هغوي په ما كوي د بكي د قتل
خوك چي چان خان نه سر لے فاه شي

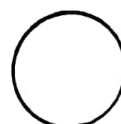

د بي حسي هرو خه حد نشته دے
زه چي سرگند كومه د زره زخونه
هكلونه مراوي شي په شين يو تي كيني

خدا شته زرا د زره د ديد نامه ده
چرتاه مي حق د چا لوتله نه وي
زما په سترگو كيني د چا اويني دي

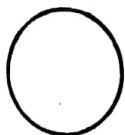

ساه تري وپستله شم په دوو گوتوكيني
خو سوچ چي او كهم وريم سردې او خوري
خوك به پليت دنو تاه اوس كاني اولي

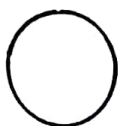

نورد قرب د امونه ما غوروي
زما نظر دهوكه كېد لے نه شي
زه خه دوو مېنيو كته خو نه يم

شوڪ ڏي تخليق له درده خه ڏي خيب
گهوتي چي نيسم حادثوته ڏي ژوند
ڏي خوندي رنجور تري فحاشي جو پڙه ڪري

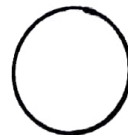

او واهيه باقي په تاوان ڪنبي ڏي شوڪ
ستاسو چرڪان هم په خوله بنه نه لگي
او مونن له ساگو سره گهوتي اوخورو

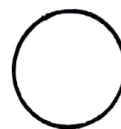

زهر خواره ڏي په فضا ڪنبي ڏي ڄم
ما ڏي مارغانو ڏي هم زده ڪري ڏي خو
ڏي بيدامني علاج ڏي هيچ اون نه شو

خدائے شتاه په زره ڪنبي ڏي هيچ غلاته شو
ڏي ڄم فضا دومره خرابيه ده چي
خان راته هسي گنهگار بنڪاره شي

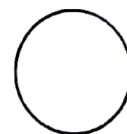
تپوس ڪوم ڏي ڪنبي گناه چاته ده
ما مشران ڏي ڪلي وڙني په ڏي
چي زه ڏي هر چا سره مينه ڪوم

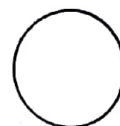
نور زه انصاف ڏي چانه نه غوارمه
که وس ڏي اور سپد شپريني زما
واپه ڪنبي خولي به په سوڪ سموم

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنگسارې نه شي
پرېږده د کابو تجارت مڼه کوه

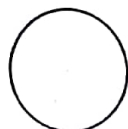

دېرې بې خونده جينکې دي د ښار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
خان پسي بند کړي د ياتې روم ورونه

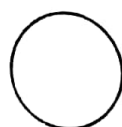

اندېښنې هم وي د الوت لارو کښې
ولې د ژوند د حادثو له ويري
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

منم چې ژوند سره دي مينه ده خو
بيا به دي هرڅه نه باور پورته شي
که دي د ښارپه هسپتال کښې شپه شوه

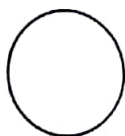

منه ستاسو مرتبه لويه ده
خو گوري پام چې غلطي اونه کړي
مونږه څه هم اوبو زاوړلي نه يو

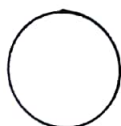

رڼا خو نه وړني فکرونه دچا
خدا پگوپه ذهن مې تياره راوړي
دا بېخ وتاي د بجلی بلونه

عبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر د هوکه ده
اوبه په وانگ چا بيلې کړې نه دي

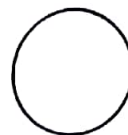

شهرينه وايي که سيلو راغله نو
خدائے شته چې پر مخي را اوغورخېني
زمونډ د کور تيه وپنو اوخوره

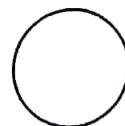

په يو نظر چې به يې زه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانې يې د وجود اونه شي

يو لېوني په دک بازار کښې وېدل
شوک چې وسله باندي مضبوط نه وي نو
هاغه يې خونده وسيلې لټوي

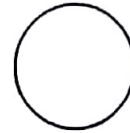

زه کي يو درز اوکړي پرېشانه شمه
خاوري به ياد کړي دکلونو په سر
دا هواکافي چې وږي خوروي

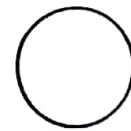

منم فضا ي معطره کړه خو
خدائے شته دا حق ورله ورکړدے چا
هوا په خه وښي وږي دکلو

پر بندہ داستا دوس خبرہ نہ دہ
ہغوی دسر پہ سپوری اور گوی
شوک چہ خشاک لہ دکور اونہ وہی

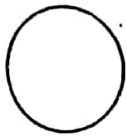

دبید نمیبو پہ دی وران کلی کنبہ
مارغان چہ جانی جو پوری شہریخی
د طوفانونو علی بنکارہ شی

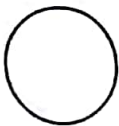

ہیچ پلنبہ نہ وو د ژوندون خوندو
چہ د اسمان شوکی تہ اور سپد
لالہ ارمان راغی د خلی زمکی

بی لہ شہ و جی رالہ راشی ژپا
جو پری زما د لاشعور پہ شپہ کنبہ
سرتوری پیغلی ماتموندہ کوی

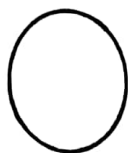

دہری شہدلی د رقیب سترگی دی
چہ آئینہ ورتہ پہ لاس کرمہ نو
د سپی شرمن پہ خان راواچوی زر

وینہ مو جام نہ شہی واورینہ شیدہ
منم شہریخی دہرہ گرانہ دہ خو
کتوی پخانہ کپہ د زبتون تلو کنبہ

زُه تَقَاضِي دُ مِينِي بِنُه پِيئَرَنَم
 وِلي زَمَا هَم خَه غَوْبَنَتِي شَتَه دَے
 خَه خَه دَ لَو بُو گُو دَا گَے خَو نُه يَم

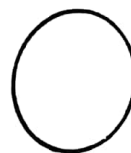

مَنَم چِي هِيئَه تَر بِنَه سَا زَبِي نَه خَو
 دُ چَا دَ سِ سِ سِ پُورِي هَم نُه وِر كُوي
 لَه تَعْبِير وِنُو نَه خَو بُو نُه يَم

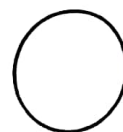

دَا تَقَدَّس يَم لَه گَمَنَاه وِي رُوي
 رَا تَه چِي جِغْتَه شِي كَلَرَنگِي ، لَه تَا
 دُ گُو تَم بَدَه جِغْتَه جُو رَه شِي

بِي وَسَه شَوے يَم بِي نَنگَه نُه يَم
 پِه بَد حَالِي بَانَدِي يَم مَه تَبْرُو
 غَوْبَنَه كَه اَو سُو زِي پِيئَرِي نَه بِنُه وِي

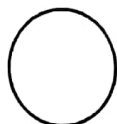

دَا سِي نَا رَا سَتَه كِرُو دُ رُونَد عِي شَوَنُو
 اَو سِ چِي بِي جِلِي لَارَه شِي سِغَت اَو رِي كِنِي
 حَا ن تَه بِي زِي هَم وِهَلِي نُه شُو

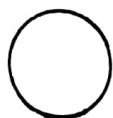

دُ چَا نَا مَوْس پَكِنِي جُو رَه لَو تَه كِر لُو چَا
 چِي قَا فِلِي پَكِنِي دُ رَنگ مِشْتَه وِے
 هَلْتَه دُ كَانُو بَارَانُونَه كَسِنِي

زُهْ قَدَغُونَه پَه چَا نَهْ بَدَمَه خَو
بِنَهْ تَهْ يَه بَسَه بَد تَه بَد وَايَمَه
سَجَرَه حَيَات كِنِي خَلَق فَرَق كَوِي

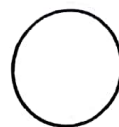

پَرِي دَه دُ بِنِي بَد دِي مَه وَايَه اوس
كَه دِي دُ لاس لاندِي سَاتَلِي شَوَه نو
داسِي پَه سَر بَابَنِي بَه تَه خَتَلَه

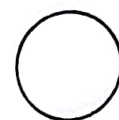

وَرَتَه چِي وَايَم بِنَا سَتَه جِي نِي دَه
شَهْرِي نَه وَايِي دِي كِنِي شَك نَشْتَه دَه
خَو لَه پَوَزَه كُنِي كَرَه غَوَنَدِي دَه

پَكِنِي هِيچ لاري دُ منزل نَشْتَه دَه
تَرِي گَهْر چَا پَر دِي دُ صَحْرَا رِي گُونَه
اَنَسَان پَه وِرَانِي جَزِي رِي كِنِي اوسِي

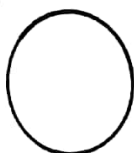

چِي كُنِي زَمَا مَكْرَمَه مَكْرِي اولِي دَه
نَو وَا رَخْطَا پِي غَلِي لَه خِي لِي وِي رِي
دُ اَزْغِي اوبَه پَه مَه اَوْشَكَلِي

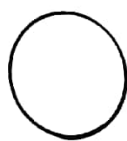

غَلِي كَه نَاسْتَا يَم خَو خَو تَكْرِي مَه زُهْ
مَه خَامُوشِي كَانِي كَوَلِي نَه شِي
غَرُونَه لَوَا شِي نَدِي چِي غِي اَوْنَكْرِي

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پانږې پانږې شي په لار کښې خوره
غوټې چې کله شوه پکښې پاتې شوي

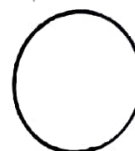

رب به ې روغ کړې که ناروغه يم
د ډاکټرانو دوايي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

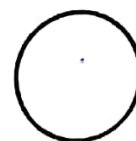

اوس دې ستم تاه د ژوند څه او وایم
چې زه د خپلې تنډې حال وایمه
نو په سیند ونوکښې اوبه اوچې شي

شي چې اوس شاري د سپوږمې پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د بنايست د موسيقي موجوده

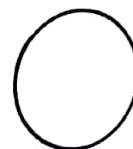

ټکور ټکور به ې زخونه نه وي
چې ې په ټول وجود د ناز مېرمنه
لکه د ژمي د غرې خوره شي

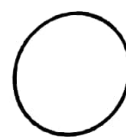

اومنه بد هسې د شپې مه وايه
نمر لا وړمبې څرکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وږمو قافلې

په زړه چاودون پوري مې خاندي شله
چې لوبه تنده شوه سپوا کلي کنيې
د بنار په بنگ باندي ډاکه پرېوته

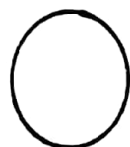

زه به دې زهرو باندي نه وړلم
مخ به له مانه اړولې و تا
نو ما به ساه هم اخستې نه وه

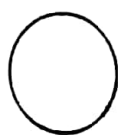

وايي شكونه په تا نه كوم خو
داسې بي وخته چې له كوره اوچي
زه دې د زړه له زوره خلاصه كېمه

شپږينه وايي له نظره به شي
هله قدم بده له درشله بهس
چې بسپلني درته لوكي كېمه زه

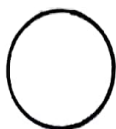

ما به له دې بلا نه څوك خلاصوي
ته چې په نيمه شپه كسي پرانيږي
پېريان راپاسي په ما كټ اوپوي

چې هلوځلو يې هېڅ خوند اونكړو
كونډې وېدل هرڅه په شرق اوڼگه
خو رب دې اوس زما خاوند اوښيني

دُ ژوند رفتار لا اودرولے شي څوڪ
داسي په وړاندې زمانه لاره شي
چې آينه دانه وانه لاره شي

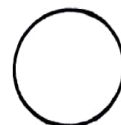

له خپل عادتو او پرېدو نه شي خو
اووړي داخل راتو غږ منو کوو
بيا به قسم دے داسي کار منو کوم

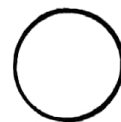

پخه توبه که لي ويستاي ده هم
په پتو سترگو پرې باور منو کوو
پرے که اوسوزي خو ول وي پکنای

شېرینې ستا گياي په سر سترگو خو
که دي زما دابده ورځ اولیده
درنه به او تېستي د شېرې خوبونه

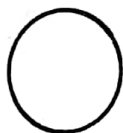
خاغا زړه به خرابېږي زما
لا خو مي سترگي هم ورغلي نه وي
تا د کچه خوبه راپاسولم

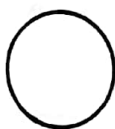
بهر چې نه کړي له درشل نه قدم
چې لي دولی د پلار له کوره اوچي
پوښه د بنډې جنازه پورته شوه

اوس راتہ خاندي چي ميسر غوثوي
ياد کړه چي حان به مې له ټوقې ورځه
نو تا به کړيکه کړي چي غرقه شومه

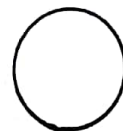

مردار خواره وي د ذت سره مخ
رب نه د باز غوندي فطرت او غواره
پر بنده د بل په نهرې تشخوند ما وه

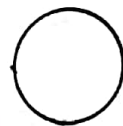

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندي چري
حقه خبره ما کولې نه شوه

چا درته او بنودلي دا خبري
چي د پهانسي تختي ته ما خپروي
او وايه ستا خوله کتې د چا ژبه ده

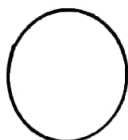

خدای شته چي کانه جوړ په کور شو زما
مېرمنه داسې لله کله شوه چي
لگيا ده توت ته بيکيا نه وايي

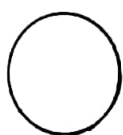

ستا سر ته زې خو يادې کلي کتې
نن دي د چا سترگې ليدلي دي چي
د پوکتې نه دي هوا وټي ده

وار مي خطا وي چي قيامت رانه شي
خو چي چا پيره اذانونه واورم
زبه مي قرار شي په سعيده پر بوخم

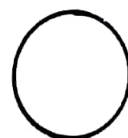

زه عجاھد يم د اسلام اومتی
د پر گنهکار يم خو که وخت راخي نو
زما د توري زور به هم اووينی

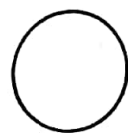

ساینس دے کنهوتضادونوکښې ورک
که مرحله د اختلاف راخي نو
په پتوسترگوبه قرآن پسې خم

خدائے شته چي ساه لاله تياره دوجبوي
شبع له دي غمه وژلي ده ما
د پتگانو خون راپوري نه شي

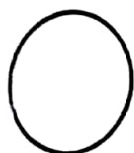

د خپل ماشوم خيال به ي نه ساتلو
چي رب ترې واخست نو اوس هغه بنغه
خان سره غپن کښې کوو کي گرځوي

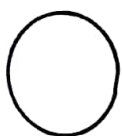

بي شکه خان بنائي شريفه وينه
دا درته نه وایم چي بددي اوو
خو د يو لاس گوتي هم فرق لري

يم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانوپه خه طبعي اوکوم
زه لا اله الا الله واهمه

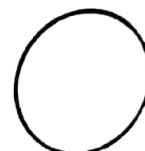

نن راته جبل کني يوقدي اوويل
هره خبره باندي سوچ وي پکار
توکلي لاري خولي ته نه رايي بيا

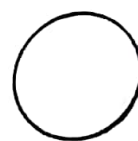

تا چي دالي کري راويس د ميني
د هغي پلارپه رنگي حال شو زما
چي ناوي نور ورته په کورناسته وي

کافي ره دومره اطمینان ماسره
چي مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مری ته لاس اچوم

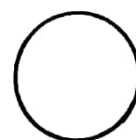

ما کني مکنهي خرابي دي منم
هينچ د خيل خان زه صفائي نه کوم
خو رب دي نکوتاه اوس پام کري زما

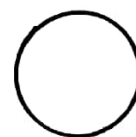

توي او باسمه توي ماتوم
بلا کمزورے يم بي وسه يمه
رب ته زاري کوم چي ما اوغيني

بن خو د عقل نه هم کار اخله
اوس چي په گوره باندي مري د بيمتان
خله ي زهرو باندي اوورنه

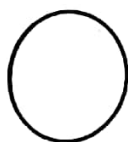

زه د انسان بي حرمتي نه كوم
خو چي وينا د پيغمبر رد كوي
نو كوڅه د ب سپي ترينه بنه كومه

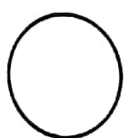

د سياسي رهتيا ژوند خاوري شه
د امرسي خوند ي په خوله كني وي لا
يو زور اور ي بي نپتي كسه كړي

اش پر پوڅي په ماحول د گناه
د بنسار له خلقو جوړ غېرت اووتو
دوه از مري يوه پيچري كني اوسي

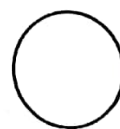

موشكافي دي ي په شرق اوگي
چي شريعت سره په لاره نه وي
بيضي زه داسي تصوف نه منم

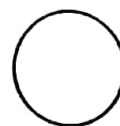

څنگه وي نوره د ايمان كزوري
رانه چي اوس د جبعي مونچ شي قضا
زړه كني زره هم ملاسته نه شم

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
گڼي مطلبونه ترې ياران اخلي
چاته له وږي اوس سلام نه کوم

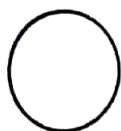

گڼي بناسټونه ي په سترگو کيږي وي
خو بي دسي ي راڅخه داسې کړي
که د ناوې مخ په اور اوسوزي

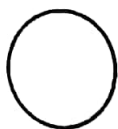

بي حايه ضد دې داسې رڼ مرېز کړم
که بيد بخته پښته پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بگري ماتوي

هېڅ ترې نه طبع د انصاف مه کوه
چې عقیده ي جوړه شوې وي دا
جنگ کښې روا شي ناروا کاروند

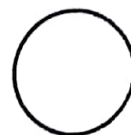

زه پخپل کور باندې تېر اوښه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې ښه
خو روزانه راته څه رې بدلوي

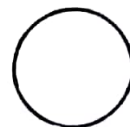

وېل ي داسې څه خبره نه وه
خو هېڅ بي هڅه چې رابري شوې په ما
تا جوړ مې پسي شوملي څکلي دي

ماہ وایہ، ناہ پتہ پتہ یی نسر پہ گو تہ
راسرہ داسی گو تہ تا اوکسہ چہ
پہ غریب دلو سترگو ہنچ ناہ وینم

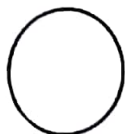

د تکلف محتاجہ نہ دہ، مینہ
وس چہ دی نہ رسی زمالہونی
تاودہ ستونہ راتہ خلہ کوی

کہ ی پہ کور کنبی ہنچ درک نہ لگی
خو چہ مہلمہ راکرہ راشی نوبیا
ورلہ خیل خان حلالوے شہ

بلا خوندو نہ بہ پکنی وی منم
خودا د مینہ سپکاوے کنبہ
تندہ د کھل پہ پرخہ ناہ ماتوم

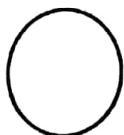

اونی پہ دغہ غم کنبی خان اوخو رہ
زما پنچ مہوی بہ دی موسم کنبی
د چا سپرو جیولہ تہ خان غورخو ی

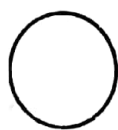

خپلہ لہنہ پہ خان مہ اہوہ
دا تہ چہ بل بریندوی اومندہ
ستا بہ لہ سرہ ہم پتکے پرپوخی

دا بی نیازی د محبت اووینده
وايي د لوبډې نه دې مړه شمه خو
رانه به نیار ته مزدوری له نه شي

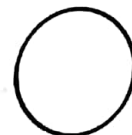

د ترخه مه اوخه د کلي اوخه
ستا مجبوری بی خایه نه دي منم
خو شوک په چم مالت کني غلانه کوي

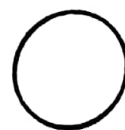

پي چې د تي ماشوم له نه ورکوي
ته خان ته مور په خه خبره وايي
سپي هم چچو له خپل شوده ورکوي

اووایه بناده ورخ به خه اوویني
چي دوه پسي دا پستانه اوکوي
توله شپه چي ککوي حجره کني

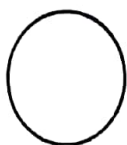

زار د نیاریانو له نرمی نه شمه
بنهي ي دوسره په سر اوختلي
اوس ترې پستی له لوبډې نه موي

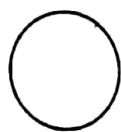

لکه شیشه ي زړه ذره ذره شي
د شپي چي پاسي د رڼا قاتلان
په کانو اولي د کوخو بلیونه

هسي بي حايه خوشحال بي په خه
ما چي ترياقي د محبت خلكه ده
د ماد په زهرو باندې نه مرمه زه

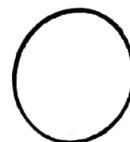

کور لانه ورک ده او د ژمي شپه ده
ستا د نظر تاوونه هم ساره دي
دا بي حسي مې چرتنه کاڼه نه کړي

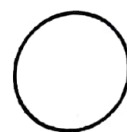

سترگي په دې کني خه مړي شي دچا
چي سپر اوږه خان له پيدا کړمه زه
نو د کارغانو سپل راټول شي په ما

د سانس دا معجزه هم اوويني
مياندوته داسې ستنې اوگوي
چي په بچو ورله زيږه راوړي

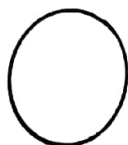
چي ي په تي وي اشتهار اوکته
وسل ئي دا په بڼو مېر ظلم ده
دوو نه سپوا بچي راوړه نه شم

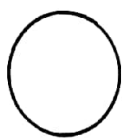
دخدای کارونو کني خوک خه اووايي
زما نظر چي په لټون و د چا
اوس مې په سترگو باندې بڼه نه لکي

سر ترې قلم کړه ورته گوري خله
له دې نه لويه بې ننگې نشته دے
پلار چې راپاسي خپله لور خرڅوي

د پښتو شمله به نه تپتوي
خبره ستا زما تر منځه ده او
ته د بېگم نه مشوره اخلي

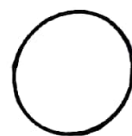

رښتيا وينا به په هر حال کښې کوم
سترگه زما د هېڅ نه هم نه رږي
په ما توتان خله څنډې شپړيږي

د چاپه نه غوښتلو هېڅ اونه شو
د دوو پيه تېر کښې ئې لس اوزېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

د احمقانو څه لکي خونه وي
وايي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښې غوږل نه کوي

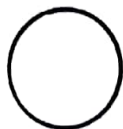

چرتنه د يو لاسه خټلے دے پړق
تا چې په خپو نگرينې پورې کړي
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

شوک د فطرت لاري نيولے نه شي
زغم چي سدوا شي تاته بنه پته ده
گرداني شهلا، آتش نشان شي غرونه

نن چي مي شوندي ورته اوچيچلي
وئيل مي خپل علاجه په وخت وي پکار
ستا په مانغو کښي جوړ چينچي شوک دے

شوک ترينه سمه ورځ بيدلے نه شي
راغجه مي اوښکو په رخسار خواره کړه
بنکاري چي بيا چاته اوبه خروي

وېر مبارک ورته د لوسته وادله شه
خوستا د سپين سر نه قربان شم ابي
بسي له ميانده نه چي شوکوي

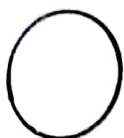

هر شخه چي ووخوتابا چون نه کوو
راته په شا چا وپولے مي جور
داسي چي خولي پوري ده چه او ترو

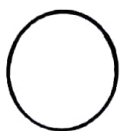

درسه دا خبره نه منده
که زړه دي تور دے له دنيا زاهد
نو بيا د کور سفېدي خله کوي

زُهَ هَادِثُو رَا ثَوْنَدَے کَرِے یِمہ
رَانہ چِی لَاس دُ مِیَنِی رَابَنکَلُو تَا
دُ سِیَنَد چِیو رَالہ پِنَاہ رَا کِپَلہ

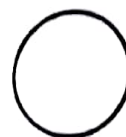

تہ خیلہ لور خور قَرَمِزَنہ گِہنہ
خو مَآخُہ دَاسِی اَوِرِیَدِی دِی چِی
خیلہ بَرِجُو لہ پَرِی دِی بَاتِہ بِنِہ وِی

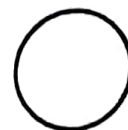

دُ ثَوْنَد پَہ ہر پَرَاؤ تَنور لِبہ دَے
دُ بَارَانُونُو اَنتَظَار مَہ کَوہ
چَرِتہ وِرِیجِی غَرغَنَدَہ اَوَنکِرِی

دُ دِش دَا لَوُے اِحسَان بَہ تُو کُ هِیرو
لَا جِیَنکُو دُ لُتُو کَالُو نَہ وِی
دُ پِنِغَلتُو بَ غورِخُتکِ ی مَلا مَاتَہ کِرِی

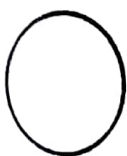

چَا لہ ہَم نَہ وِرکُو یِ حَاے پَہ نِرِہ کِی
پَہ صَفَا یِی بَانَدِی یِ مَہ تَہ رُوخِہ
ہِیرو خِیل عِج دُ اِیغِی نِتَہ دَے

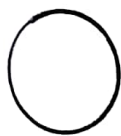

سَر کَہ مِی غَوَارِی نُو پَہ خُو دِ کِی اِصہ
کَہ سِیَادِی دِی پَہ حَا ن رَا وِستِی
سَر بَہ ہَرخُہ تَہ وِر پَہ خُو یِ کِی زَہ

ويښي ې اوڅکلي زما د وجود
ما ډاکټرانو باندې مه گرځوي
رب دې د خوږي لارې داروگري زما

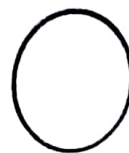

زه بدگمانه ستا په مينه نه يم
خو څنگه زده کړم د راگونو ژبه
مزدور غريب د لوبې غوږ نه ويښي

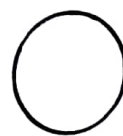

شپږينې دا يو اعتراف به کوي
درد د خدا پرده کښې مه پټوه
خلق د مات لوبښي اواز پېژني

راته ې مه وينه خړي پرېږدوه
يتيم که ډېر هم خداي خوشحاله کړيو
خو د ژړا عادت ترې اوسنه وتو

چاته د سپي سرې نظر نه کوي
هسي ې ځايه پرې ځان مه سپکوه
کانه هغه دروند وي چې پروت وي په ځان

د حقيقت زهر گوتېاي دي ما
زه خو د خوب دنيا کښې نه اوسمه
پنځله په څه غږېده کښې زوے راکوي

دُ شاعر چاپ کتابونه

۱. دُ رنہا سپوری، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)
۲. ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۳ء)
۳. سترگو کښې خوب دُ چکودر پاتې نه شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
- روپے ایوارډ یافتہ چاپکار یم بخش ایوارډ ۱۹۹۶ء
رټه غوږونو کښې بنگړي شرنکوي
دُ پښتو هائیکو مجموعه (چاپ ۱۹۹۸ء)
۵. گرفت، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۹ء)
۶. کابڼي دکهل په لاس کښې خوندي نه کوي
دُ پښتو هائیکو مجموعه (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

۱. وايه زما دُ خوب تعبير به خدئ وي
پښتو شعري مجموعه
۲. رضا همداني شخصيت اور شاعري، ایم - فل مقالہ
۳. بيباکئي اظهار، دُ اردو تقریرونو مجموعه

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**